

PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Eesti mitmeaastase riikliku kontrollikava 2024-2027 2025. a aruanne

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
OSA I Üldine osa	4
1. Sissejuhatus.....	4
2. Mitmeaastase riikliku kontrollikava tõhusa toimimise tagamiseks võetud meetmed, sealhulgas sunnimeetmed ja tulemused	8
3. Mitmeaastase riikliku kontrollikava muudatused	11
4. Lõivud ja tasud	12
OSA II Valdkonna ülevaated	13
1. Toit ja toiduohutus, terviklikkus ja tervislikkus toiduainete tootmise, töötlemise ja turustamise kõikides etappides, sealhulgas eeskirjad, mille eesmärk on tagada ausad kaubandustavad ning kaitsta tarbijate huve ja teavet, ning toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete tootmine ja kasutamine.	13
2. GMOde tahtlik keskkonda viimine toidu ja sööda tootmise eesmärgil	21
3. Sööt ja söödaohutus sööda tootmise, töötlemise ja turustamise kõikides etappides ning sööda kasutamine, sealhulgas eeskirjad, mille eesmärk on tagada ausad kaubandustavad ning kaitsta tarbijate tervist, huve ja teavet.	23
4. Loomatervisenõuded.....	26
5. Loomsetest kõrvalsaadustest ja loomsetest kõrvalsaadustest saadud toodetest inimeste ja loomade tervisele tulenevate riskide ärahoidmine ja minimeerimine	30
6. Loomade heaolu nõuded	32
7. Taimekahjustajate vastased kaitsemeetmed.....	35
8. Taimekaitsevahendite turulelaskmise ja kasutamise ning pestitsiidide säästva kasutamise nõuded, välja arvatud pestitsiididega töötlemise seadmete suhtes.....	37
9. Mahepõllumajanduslik tootmine ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamine	40
10. Kaitstud päritolunimetuste, kaitstud geograafiliste tähiste ja garanteeritud traditsiooniliste toodete kasutamine ja märgistamine	43

Sissejuhatus

Mitmeaastase riikliku kontrollikava aastaaruande eesmärgiks on täita Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 artikkel 113(1) aruandluskohustust ja esitada ülevaade riikliku kontrollikava rakendamise edenemise kohta ning hinnata liikmesriigi ametlike kontrollide tulemuste põhjal kontrollikorra ja kontrollsüsteemide tõhusust.

Mitmeaastase riikliku kontrollikava 2025. a aastaaruandes esitatakse andmed nende ametlike kontrollide kohta, mis on läbi viidud alates 1. jaanuar 2025. a kuni 31. detsember 2025. a Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 alusel.

Aastaaruanne on koostatud standardvormis, mis on ette nähtud komisjoni rakendusmääruses (EL) 2019/723, 2. mai 2019, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 rakenduseeskirjad seoses liikmesriikide esitatavate aastaaruannete puhul kasutatava standardvormi näidisega, kehtestatud standardvormist, ning aastaaruande koostamisel on arvesse võetud Euroopa Komisjoni poolt koostatud juhendmaterjale ja suuniseid.

2025. a aastaaruanne on koostatud Põllumajandus- ja Toiduameti poolt.

2025. a aastaaruanne on esitatud elektroonilises keskkonnas Euroopa Komisjonile SANTE andmete kogumise platvormi (SANTE Data Collection Platform) kaudu ja vormil Annual Reporting on Official Controls (AROC).

AROC kaudu on 2025. a aastaaruanne esitatud seisuga 31. august 2026. a.

Käesolev dokument on koostatud AROC keskkonnas esitatud andmete ja info väljavõtete põhjal.

OSA I Üldine osa

1. Sissejuhatus

1.1 Strateegilised eesmärgid

„Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ (PõKA 2030) seob tervikuks põllumajanduse, kalanduse, vesiviljeluse, toiduainetööstuse ning maa- ja rannapiirkondade arengusuunad. Üldine eesmärk on, et Eestis on kohalik toit eelistatud, keskkond ja elurikkus on hoitud, toidusektori ettevõtted on edukad ning maa- ja rannakogukonnad on elujõulised.

Põllumajandust ja toidutootmist mõjutasid 2025. aastal tugevalt ilmastikutingimused. Liigne niiskus ja ebasoodsad ilmastikutingimused vähendasid põllukultuuride ja avamaaköögiviljade saagikust ja kvaliteeti. Puuvilja- ja marjakultuure kahjustas aga aprillikuine öökülm. 2025. aasta oli kolmas järjestikune kahjumlik aasta taimekasvatuses tervikuna ning mõjutas kogu sektori elujõulisust. Kuigi taimetervise olukord Eestis on hea, näitavad jätkuvad ohtlike taimekahjustajate leiud, et oluline on seda taset säilitada. Taimekaitse valdkonnas on väljakutseks keemilistele taimekaitsevahenditele sobivate efektiivsete alternatiivide leidmine ja turule toomine. Loomataudide leviku osas oli olukord keeruline, kuna põllumajandusettevõtetesse jõudsid linnugriip ja sigade Aafrika katk, põhjustades ulatuslikke majanduslikke kahjusid.

Tarbitava toidu ohutus ja kvaliteet ning võimalus teha teadlikke ja tervist toetavaid toitumisvalikuid on olulised elanikkonna tervist mõjutavad tegurid. Toiduohutuse poliitika põhineb integreeritud lähenemisel, hõlmates erinevaid etappe toidutarneahelas ehk „põllult lauale“ lähenemist. Võtmesõnad on teadusel põhinev riskihindamine ja tarbijakaitse, mis võetakse aluseks poliitikate kujundamisel, seadusandluse väljatöötamisel ja rakendamisel.

Programmide kaupa strateegiliste eesmärkide saavutamine on esitatud tabelis:

Toiduohutuse proram	Valdkond Toiduohutus	Mõõdik Toiduohutuse baromeeter	Sihttase 2025 ≥100	Tegelik tase 2025 103,91
		Märkused: Toiduohutuse baromeeter, mis mõõdab üldist toiduohutuse olukorda Eestis aastapõhiselt ja võrrelduna eelmisesse aastasse, oli 2025. aastal 103,91. Eesmärgiks on, et näit oleks vähemalt 100 ehk ei langeks võrreldes eelmise aastaga. Toiduohutuse baromeeter näitas 2025. aastal võrreldes 2024. aastaga toiduohutuse olukorra paranemist. Toidu ohutuse ja usaldusväarsuse tagamine eeldab teaduspõhist lähenemist, järjepidevat kohanemist ühiskonna ootustega riskide maandamisel ja laiapõhjalist järelevalvet ning tarbija teadlikkuse tõusu		
	Valdkond Loomatervis	Mõõdik EL teavituskohustuslike loomataudijuhtude arv	Sihttase 2025 120	Tegelik tase 2025 277
		Loomatervise ja heaolu baromeeter	≥ eelmise aasta tase	-102,61
		Märkused: Olulisimateks riskideks loomatervises on sigade Aafrika katku (SAK), mille riskifoon metsades on kõrge, ja hooajaliselt leviva lindude gripi jõudmine loomakasvatuseettevõttesse. 2025. aastal tabas SAK 11 farmi ning taudi edasise leviku vältimiseks hukati rohkem kui 60 000 kodusiga. Teavituskohustuslike		

		loomataudijuhtude suur tõus on tingitud sigade Aafrika katku juhtudest 2025. aasta suvel		
	Valdkond Söödaohutus	Märkused: Suuri söödaohutuse probleeme ei ole olnud.		
	Valdkond Loomade heaolu	Märkused: Loomaheaolu valdkonda iseloomustavad kasvavad ühiskondlikud ootused ning eriarvamused tegevussuundade ja ajaraamade osas, mis on vajalikud loomadele viie vabaduse tagamiseks: vabadus janust ja näljast; vabadus ebamugavusest, valust, vigastustest ja haigustest; võimalus loomumaseks käitumiseks ning vabadus hirmust ja kannatustest. Loomapidamistingimuste parandamiseks on oluline suurendada ettevõtjate teadlikkust ja vastutust. Samal ajal toob uute nõuete kehtestamine, näiteks loomade veo tingimuste täpsustamine ja puuris pidamise piiramine, kaasa vajaduse kohandada ärimudeleid, mis eeldab märkimisväärsed investeeringuid ja aega. Seejuures püsib ühiskondlik ootus hoida põllumajandustoodete hinnad madalal, mis muudab tasakaalu leidmise loomade heaolu ja majanduslike võimaluste vahel kogu sektorile keeruliseks.		
	Tegevus Taimetervis	Möödik Ohtlike taimkahjustajate puhangute arv	Sihttase 2025 4	Tegelik tase 2025 5
		Märkused: Taimetervisise olukorda Eestis võib jätkuvalt lugeda heaks. 2025. aasta seirete käigus ühtegi uut karantiinist taimkahjustajat ei leitud, tuvastati kaks juba varem Eestis leitud ohtlikku taimkahjustajat. Ohtlike taimkahjustajate puhanguid esineb, kuid tõhusate tõrjemeetmete rakendamise tulemusel on kahjustajate edasine levik tõkestatud		
	Tegevus Taimekaitse	Möödik Integreeritud taimekaitse (ITK) põhimõtetele vastamine, %	Sihttase 2025 95	Tegelik tase 2025 100
		Taimekaitsevahendite kasutamise ja turustamisega seotud rikkumiste osakaal tehtud kontrollidest, %	6	4,8
		Märkused: 2024. aastal turustati Eestis 782,5 tonni taimekaitsevahendeid (toimeaine arvestuses), mis jääb kasutuses oleva põllumajandusmaa hektari kohta alla ELi keskmise ning moodustab hinnanguliselt kuni 0,2% kogu ELis turustatud taimekaitsevahenditest. 2026. aasta veebruari seisuga oli registris 525 taimekaitsevahendit, kuid kõik neist ei ole turul kättesaadavad ning mitmete kahjustajate jaoks puuduvad tõhusad lahendused		
	Tegevus Mahe- põllumajandus	Möödik Tunnustatud ettevõtete arv	Sihttase 2025 2400	Tegelik tase 2025 2292
		Tarbijate osakaal, kes tarbivad mahetoitu regulaarselt (vähemalt kord nädalas), %	12	-
		Märkused: Eestis oli 2025. aastal mahetootmisega tegelevaid põllumajandusettevõtteid 1869 (arv on vähenenud 0,8%). Keskmises mahepõllumajandusettevõttes on ligikaudu 122 ha mahepõllumajandusmaad. Mahepõllumajandusliku toidu töötlemise ja sööda tootmisega tegeles kokku 166 ettevõtet. Järjest enam kasutatakse mahetooteid toitlustusasutustes		
Biomajanduse proramm	Tegevus Ühistegevus	Möödik Kvaliteedikavadega liitunud tootjate arv	Sihttase 2025 84	Tegelik tase 2025 100
		Märkused: Kvaliteedikavades osalemine võimaldab tootjatel saada toodangu eest kõrgemat hinda ja seetõttu on kvaliteedikavade arendamisel oluline roll tootjate konkurentsivõime tõstmisel. 2025. aastal olid Eestis kaks riiklikult tunnustatud kvaliteedikava: „Rohumaaveise liha tootmine“ ja „Biosfääri programmiala rohumaaveis ja -lammas“. Mõlemad kavad keskenduvad rohumaal kasvatatud loomade liha tootmisele		

1.2 Pädev asutus

Vastavalt (EL) nr 2017/625 artikli 4 lõikele 2 on **Põllumajandus- ja Toiduamet** (PTA) määratud pädev asutus järgmistest valdkondades - toit ja toiduohutus; sööt ja söödaohutus; loomatervisenõuded; loomsed kõrvalsaadused ja loomsetest kõrvalsaadustest saadud tooted; loomade heaoluolunõuded; kaitstud päritolunimetuste, kaitstud geograafiliste tähiste ja garanteeritud traditsiooniliste toodete kasutamine ja märgistamine, geneetiliselt muundatud (GM) taimesortide kasutamine ning põllu- ja aiakultuuride liikide GMO-d sisaldava või neist koosneva seemne ja paljundusmaterjali turustamisotstarbelise tootmine ja pakendamine; taimekahjustajate vastased kaitsemeetmed; taimekaitsevahendite turulelaskmise ja kasutamise ning pestitsiidide säästva kasutamise nõuded, ning mahepõllumajanduslike toodete kontrolliasutus vastavalt (EL) nr 2017/625 artikli 4 lõikele 3.

Tõhus ja tulemuslik koordineerimine kõikide kaasatud asutuste ja laboritega on korraldud koostöölepete ja regulaarsete või vajaduspõhiste kohtumiste kaudu nagu on kirjeldatud Eesti Mitmeaastase Riikliku Kontrollikava punktis 2.1.4.

PTA eesmärk on kanda hoolt, et Eesti inimeste toidulauale jõuaks ohutu ja tervislik toit, et meie loomade heaolu ja tervis oleksid tagatud, põllud ja taimed hoitud ning et eelnimetatud valdkondades poleks rikkumisi ega pettuseid. PTA annab oma tegevusega märkimisväärse panuse, et Eestis toodetud toit jõuaks nii Euroopa kui maailmaturgudele ja et meie põllumeeste ja toidutootjate maine oleks usaldusväärne. PTA teeb tööd selle nimel, et tuvastada riske ning võimalikke rikkumisi varakult ja seeläbi neid pigem ennetada, et üldised arusaamad saaksid paraneda – tarbija on teadlikum ja nõudlikum ning tootja kannab oma vastutust paremini.

1.3 Valdcondlikud fookusteemad

2025. aastal **taimeterwise valdkonnas** oli jätkuvalt olulisel kohal elanikkonna teadlikkuse tõstmine taimeterwise olulisuses. Tavapäraselt jätkus taimekahjustajate seire. Pettuste tuvastamisel oli fookus puidust pakkematerjali ning puidu märgistamise nõuete rikkumine (alustati kokku kolm väärtetu).

2025. aastal **taimekaitse valdkonnas** on taimekaitsevahendite turule lubamise menetluste kiirendamine võimaldanud turule lubada 57 uut toodet. 2025. aastast on suuremas fookuses veebikeskkondades ja e-poodides Eestis mittelubatud taimekaitsevahendite turustamise ja võimaliku ümber pakendamise juhtumite uurimine, mis hõlmab ka tihedat koostööd teiste liikmesriikide pädevate asutustega ning suuremat rõhku pannakse ennetustegevusele. 2025. a võeti taimekaitsevahendite jääkide proove kokku 187. Piinormi ületusi ei olud, kuid ühel juhul tuvastati maasikast Carbendazim jääk, mis on EL-is keelustatud toimeaine (ohtu inimese tervisele ei esinenud). 2025. a tehti Põllumajandus- ja Toiduametile neli teavitust mesilaste suurenenud suremuse kohta, kuid mitte ühelgi juhul ei tuvastatud taimekaitsevahendi seost.

2025. a **sööda valdkonna** fookusteema oli sööda esmatootmise kontrolli tõhusus ja mõjus. Sellega seoses viidi läbi kohapealseid kontrole ja kaardistati olukorda ning ajakohastati esmatootmise tasandil sööda ja söötmise kontrolli juhendit.

2025. aastal **loomatervise valdkonnas** oli suurim märksõna loomataudide ennetamine, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine. Ennetustegevuse oli fookuses suu- ja sõrataud. Sigade Aafrika katk osutus 2025. a oluliseks väljakutseks seakasvatuse sektorile - registreeriti kokku 11 kollet kodusigadel, taudi tõrjumiseks tuli hukata ligikaudu 62 000 kodusiga.

2025. a **loomade heaolu valdkonna** oluline fookus oli tõhustada tegevusi, sh operatiivset valmisolekut. Seetõttu moodustati eraldi operatiivüksus eesmärgiga muuta loomaheaolu pöördumistele reageerimine tõhusamaks ja mõjusamaks. Märkimisväärse osa 2025. aasta juhtumitest moodustasid olukorrad, kus loomaheaolu probleemid olid tihedalt seotud loomapidajate sotsiaalsete probleemidega ja nende võimekusega loomade eest hoolitseda. Sellistes olukordades ei piirdunud probleemid üksnes loomaheaolu nõuete rikkumisega, vaid peegeldasid ühiskondlikke valupunkte.

2025. aastal **toidu valdkonnas** oli fookuses e-kaubandus, mille raames tehti mitmed informatiivsed postitused. E-kaubanduse järelvalve tõhustamine on fookuses ka 2026. aastal. Ametlike kontrollide vaates oli lahendamisel 2025. aastal mitmeid pettustega seotud juhtumeid - nt võõrsuhkrud mees, lammaste ebaseaduslik tapmine. Seoses *L. monocytogenes* e saastumisohuga peatati osaliselt ühe lihakäitlemisettevõtte tegevus. Turu kontrollides olid tähelepanu all maasikad, maasikad, mustikad, õunad, ploomid, sibulad ja küüslaugud. Mittevastavusi tuvastati ka lastele suunatud toidulisandite puhul, kus 40% toodetest ei vastanud nõuetele (peamiselt vitamiinide ja mineraalainete tegelik sisaldus ei vastanud märgistusel välja toodule).

2025. a **mahepõllumajanduse valdkonnas** oli oluline edusamm fotorakenduse IVA kasutuselevõtt, mis võimaldab klientidel saata asutusele vajaliku tõestuse mugavalt ja kiiresti oma nutiseadmest. Mahepõllumajandusega hõlmatud maa on võrreldes 2024. aastaga suurenenud ning see moodustab kokku 23% kogu Eesti põllumajandusmaast.

2025. a **geograafilise tähise valdkonnas** uuendati Eesti kaitstud geograafilise tähise „Sõir“ tootjate nimekirja ning "Estonian vodka" tootjate nimekirja.

2. Mitmeaastase riikliku kontrollikava tõhusa toimimise tagamiseks võetud meetmed, sealhulgas sunnimeetmed ja tulemused

2.1 Meetmete rakendamine, et tagada nõuete täitmine ettevõtjate poolt

Ülevaade haldusalastest meetmetest (ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude arv), mida kohaldatakse järelevalve teostamise käigus rikkumise tuvastamisel ja juhtudel, kui isikut on vaja kohustada õiguserikkumise lõpetamiseks, on esitatud osa II vastava valdkonna sektsiooni vastavas tabelis ja tekstilahtris, mis on ette nähtud kirjeldamiseks ametlike kontrollide käigus tuvastatud nõuetele mittevastavusi ja nende puhul rakendatud meetmed ja tegevused. Esitatud meetmed kirjeldavad tegevusi, mida on rakendatud juhul, kui õigusrikkumist ei ole võimalik kõrvaldada muul viisil. Järelevalveasutuse praktika näitab, et teatud juhtudel on võimalik mittevastavus likvideerida ka suunamise ja selgitamise teel, mis võib olla nii kirjalik kui suuline, ning sellistel puhkudel ei ole vajalik meetmeid rakendada, et kohustada isikut tuvastatud rikkumise/nõuetele mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.

2025. a oli jätkuvalt olulisel kohal tõhustada pettuste uurimis. Kinnitati „Juhend pettuskahtluse uurimise planeerimiseks ja rakendamiseks ning koostöö ja teabevahetuse korraldamiseks“, mitmete teiste asutustega (sh Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve amet, Maksu- ja Tolliamet) toimusid kohtumised võimaliku koostöö arutamiseks. Aasta lõpul oli kõigil järelevalveametnikel võimalus osaleda pettuste teemalisel koolitusel, mille sisuks oli pettuse mõiste ja liigid, ohusignaalid ja haavatavus, pettuse ära tundmine jm teemad. Pettuste uurimise tõhustamine jätkub lähiaastatel, sh koolituste, kompetentside tõstmise ja koostöö vaates.

2025. a üks olulisi fookusteemasid oli e-kaubanduse järelevalve arendus. Selleks moodustati valdkondade ülene töörühm kogemuste ja teadmiste jagamiseks, toimus mitmeid kohtumisi teiste asutustega, avalikustati mitmeid e-kaubanduse ohtude eest hoiatavaid postitusi sotsiaalmeedias.

2.2 Kohtulahendid, vaided ja väärteod

2025. aastal jõustus kohtulahend kuues PTA osalusel peetud kohtuasjas. Märgilise tähtsusega on AS M.V.Wooli teise kohtuastme lahend, mis kinnitab, et 7 aastat tagasi tehtud otsus oli õige ehk toiduohutuse eest vastutab toidu käitleja ja tarbijani jõudev toit peab olema ohutu inimese tervisele. Ka teise astme kohus nõustus, et ettevõtte tootmisüksuste sulgemise meede oli vajalik ja tootmiskeskonda ning toiduohutust pole võimalik teineteisest lahutada. Viimati nimetatud kohtuasjas on nii ettevõtte kui ka amet pöördunud kassatsioonkaebusega Riigikohtu poole, Riigikohus pole veel otsustanud, kas asja edasi menetleda. 2026. aastasse kandus menetlusi 25 kohtuasjas.

2025. aastal esitati ametile 25 vaiet, millest 10 lõppes vaideotsusega.

Amet alustas 12 juhul isikute suhtes väärteomenetlust.

2.3 (EL) 2017/625 art 6 lõike 1 kohaselt tehtud auditid

2025. a viidi läbi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi siseauditi osakonna poolt mahepõllumajanduse valdkonna audit, mille tulemusena koostati 7 tähelepanekut: osa juhendmaterjale osaliselt aegunud; puudused maheandmebaasi rakendamises; lisakontrollide mahud ei olnud vajalikus ulatuses saavutatud; karjakontrollides ja maheloomakasvatuskontrollides esinevad dubleerivad kontrolli kohad; loomkoormuse ja miinimumpindala nõuete kontrollprotseduurid vajavad täiendamist; meetmekataloog ei ole kogu mahevaldkonna ulatuses kasutusele võetud; ettekirjutuste hoiatuste koostamisel esines üksikutel juhtudel puudujääke isikute ärakuulamisõiguse tagamisel ja asjakohaste tähtaegade määramisel.

2025. a järeltoimingute raames hinnati 18 soovitusel rakendamist (sh toidu lisaainete ning lõhna- ja maitseainete valdkonna auditist 5 soovitusel; sigade heaolu auditist 8 soovitusel ning taimepasside auditist 5 soovitusel). Neist loeti 17 rakendatuks ja ühe soovitusel (töötada välja protseduur kontrolliprotokollide ja ettekirjutuste pidevaks/periodiliseks analüüsiks) rakendamine oli pooleli (plaanis oli koostada uus vastavushindamise kord, mis hõlmab: protsessi (valdkonna hindamine), ametniku (ametniku poolt läbiviidavate toimingute hindamine) ja dokumentatsiooni hindamist (uus kord kinnitati 09.04.2026)).

2.4 (EL) 2017/625 artikli 12 lõigete 2 ja 3 kohaselt tehtud kontrollide kontrollimine

Ametlike kontrollide ja muude ametlike toimingute protseduuride verifitseerimiseks lähtuvalt (EL) 2017/625 artikli 12 lõikest 2 viidi 2024. a läbi valdkonna hindamisi järgmistel teemadel:

- mitteloomse toidu järelevalve (riskide hindamine)
- e-kaubanduse järelevalve;
- hobuste pidamise järelevalve;
- sigade heaolu järelevalve;
- varjupaikade loamenetlus ja järelevalve;
- mahetoitu ja mahesööta käitlevate ettevõtete järelevalve kontrolliprotokollide koostamine.

Valdkondade hindamisi viidi läbi vastavalt Põllumajandus- ja Toiduameti valdkondade hindamise juhendile ning toimingute eesmärk on hinnata, kas ametliku kontrolli või muude ametlike toimingute rakendamine on tõhus ja järjepidev, tuvastada parimaid praktikaid ja süsteemseid nõrkusi või puudujääke ning planeerida puuduste kõrvaldamiseks või vähendamiseks vajalikke parendustegevusi. Kõigi valdkonna hindamiste tulemuste ja järelduste kohta koostatakse valdkonna hindamise aruanne, kuhu on lisatud tuvastatud mittevastavuse ja nõrkuste korral vajalikud parendusmeetmed koos nende rakendamise tähtaja ja rakendamise eest vastutajaga.

Täiendavalt viidi läbi karjakontrollide raames koostatud dokumentide ja läbiviidavate toimingute regulaarseid hindamisi regioonide loomatervise valdkonna juhtivspetsialistide poolt.

2025. aastal koostati (EL) 2017/625 artikli 12 lõike 2 rakendamiseks uus vastavushindamise kord, mis hõlmab lisaks valdkondade (protsesside) hindamisele ka individuaalse ametniku poolt läbiviidavate toimingute hindamist ning ametlike kontrollide ja muude ametlike toimingute raames koostatud dokumentatsiooni hindamist. Oluline täiendus on vastavushindamisel sõltumatuse tagamise põhimõtete lisamine. Uue vastavushindamise korra kinnitamine ja rakendamine toimub 2026. aastal.

3. Mitmeaastase riikliku kontrollikava muudatused

Eesti Mitmeaastane Kontrollikava 2024-2027 on kinnitatud 16. mai 2024. a seisuga ning avalikustatud Põllumajandus- ja Toiduameti kodulehel <https://pta.agri.ee/mitmeaastane-kontrollikava>.

4. Lõivud ja tasud

Link Põllumajandus- ja Toiduameti kodulehele, kus on informatsioon riigilõivu ja järelevalvetasu kohta
<https://pta.agri.ee/jarelevalve-korraldus-ja-tulemused/tasud-ja-riigiloivud>.

OSA II Valdkonna ülevaated

1. Toit ja toiduohutus, terviklikkus ja tervislikkus toiduainete tootmise, töötlemise ja turustamise kõikides etappides, sealhulgas eeskirjad, mille eesmärk on tagada ausad kaubandustavad ning kaitsta tarbijate huve ja teavet, ning toiduga kokkupuutumiseks ettenähtud materjalide ja esemete tootmine ja kasutamine.

1.1 Üldine ülevaade nõuetele vastavuse taseme saavutamisest

Olulisel kohal oli 2025. aastal erinevate seirete ning proovivõtuga seotud juhisdokumentide uuendamine, ajakohastamine ning vajadusel ka loomine. Lisaks ajakohastati ning muudeti teisi olulisi toidukäitlemise järelevalvega seotud üldiseid juhiseid (nt tegevusloa ja majandustegevusteate menetlemise korraldamiseks, toidu jälgitavuse hindamiseks, kaebuste lahendamiseks, toidu turult kõrvaldamiseks ja tagasikutsumiseks, külmutatud toidu temperatuuri mõõtmiseks) ning käsiraamatuid (nt toidu seirete, puu- ja köögivilja turustamishormide, toidu lisaaainete ning lõhna- ja maitseainete, piima järelevalve jt käsiraamatuid).

Fookuses oli e-kaubandus, mille raames tehti mitmeid informatiivsed postitused.

Järelevalve tõhustamise eesmärgil oli teemaks mahe ja toidunõuete kontrollide ning puu- ja köögivilja turustamishormide ja toiduhügieeni nõuete kontrollide ühildamine ning taimekaitsevahendite ja nende jääkide proovivõtu ja analüüsitulemuste tõlgendamise koostöö mahe, toidu, taimekaitse ja väetise valdkonnas.

Ametlike kontrollide vaates lahendati 2025. aastal mitmeid pettustega seotud juhtumeid ning seoses *L. monocytogenes*´e saastumisohuga peatati osaliselt ühe lihakäitlemisettevõtte tegevus. Turu kontrollides olid tähelepanu all maasikad, mustikad, õunad, ploomid, sibulad ja küüslaugud (fookuses vahendajad).

Uurimisel oli kaks *Salmonella spp* puhangukahtlust, toidutekkelisus kinnitust ei leidnud.

Väärteomenetluse algatati 2025. aastal kokku kolm (tegevusloata tegutsemine, saatedokumentide võltsimine).

Hoiatus – ja koostöövõrgustiku (ACN) kaudu suunati Eestile 155 teadet (sh ohuteateid 87) ja Eesti poolt koostati 26 teadet, rikkumisteateid suunati Eestile 67 ja koostati Eesti poolt 40 ning pettuseteadet suunati Eestile tähelepanuks või tagasiside andmiseks kokku 18 (Eesti poolt pettuseteadet ei koostatud).

Loomse päriolu toidu ekspordil oli 2025. aastal suur osakaal kalal ja kalatoodetel (peamiselt räim ja kilu) ning piimal ja piimatoodetel (peamiselt juustud). Oluliselt on kasvanud ka liha ja lihatoodete eksport. Mee ja mitteloomsete toodete eksport on pisut langenud.

Piirikontrolli raames teostati 2025 a kokku 545 kõrgendatud riskiga mitteloomse toidu ja toiduga kokkupuutuva materjali saadetise kontrolli EL-sisenemisel. Kõige enam kontrolliti Venemaalt ja Valgevenest pärit metsaseeni ja – marju, Aserbaidžaanist pärit sarapuupähkleid, India ja Pakistani päritolu riisi, rohelist ja musta teed Hiinast,

Indiast ja Hiinast pärit vürtse, Hiinast pärit lisaaineid, Egiptusest pärit apelsine, Hiinast ja Hongkongist pärit köögitarvikuid jm.

Sisekontrolli eesmärgil viidi läbi valdkonna hindamised mitteloosse ja liittoidu valdkonnas (riskide hindamine) ning e-kaubanduse valdkonnas. Auditist toimus Euroopa Komisjoni poolne piima ja piimatoodete audit ning DG AGRI veiserümpade klassifitseerimise komitee poolne missioon, toidu seiretega seoses oli kokku puutumus Riigikontrolli põhjavee auditiga ning lisaks vastati mitmetele EK küsimustikule (toiduohutuskultuur, histamiin kalatoodetes, MDM ning džemmides ja puuviljamahlades kasutatava puuvilja ja marjade päritolu märkimise kohta).

Toidu valdkonnas toimub tihe koostöö sektoriga (2025. aastal peamiselt meetootjate, alkoholi käitlejatega) ning lisaks sektori esindajatele ka teiste asutuse ja laboritega. 2025. a siseriikliku koostöö olulisemateks teemadeks oli toidulisandite (sh uuendatavate) seotud küsimused, laborite volitamise ja koostöö, alkoholiregistri sulgemine. Välise koostöö raames toimus mitmeid kohtumisi EFSA-ga, regulaarselt osaleti mitmetel erinevatel Euroopa Komisjoni töögrupi kohtumistel.

Järelevalve ametnike pädevuse tõstmine ning taseme hoidmine on läbi aastate olnud prioriteetne tegevus ning seda see oli ka 2025a aastal. Kokku korraldati 21 erinevat teemat nõupäeva järelevalveametnikele, viidi läbi ühiskontrollid, osaleti mitmetel koolitustel ning toimus kahepäevane toidu teabepäev kõigile toiduvaldkonna ametnikele.

1.2 Ettevõtjate/ettevõtete ametlik kontroll

Heakskiidetud ettevõtted	Ettevõtete arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Põhitegevusvaldkonna ettevõtted (külmhooned, ümberpakkimis- ja ümberpakendamisettevõtted, hulgimüügiturud, külmevalaadid)	188	405
Kodukabiloomade liha	67	322
Kodulindude ja jäneseliste liha	20	71
Tehistingimustes peetavate ulukite liha	9	40
Looduslike ulukite liha	350	145
Hakkliha, lihavalmistised ja lihamass	85	356
Lihatooted	105	366
Elusad kahepoolmelised karploomad	4	2
Kalandustooted	198	317
Ternespiim, toorpiim, ternespiimapõhised tooted ja piimatooted	53	123
Munad ja munatooted	46	51
Konnakoivad ja teod	1	2
Sulatatud loomarasvad ja kõrned	4	54
Töödeldud maod, põied ja sooled	4	75
Želatiin	8	9
Kollageen	0	0
Kõrgrafineeritud kondroitiinsulfaat, hüaluroonhape, muud hüdrolyüsitud kõhre saadused, kitosaan, glükoosamiin, laap, kalaliim ja aminohapped (HRP)	0	0
Mesi	506	200
Idandid	2	1

Registreeritud ettevõtted	Ettevõtete arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Põllukultuuride kasvatamine	371	131
Loomakasvatus	302	257
Segapõllumajandus	0	0
Jahipidamine	318	0
Kalandus	2611	40
Vesiviljelus	274	58
Puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine	274	358
Taimeõli ja -rasva tootmine	25	33
Jahu ja tangainete, tärklise ja tärklisetoote tootmine	39	49
Pagari- ja makarontoodete tootmine	1002	289
Muude toiduainete tootmine	1150	773
Joogitootmine	190	202
Hulgikaubandus	2274	1477
Jaekaubandus	4653	13574
Transport ja ladustamine	639	145
Toidu ja joogi serveerimine	6144	6435
Muud	1831	659
Toiduga kokkupuutuvaid materjale tootvad ettevõtted	93	18

1.3.Ametlikud kontrollid, mille puhul on nõutav pädevate asutuste töötajate või esindajate pidev kohalolek ettevõtjate valdustes

Ettevõtjate valduste liigid	Ettevõtete arv	Tehtud ametlike kontrollide arv (rümpade arv või kaal tonnides)	Tagasilükkamised
Kodukabiloomade liha – tapamajad	34	519893	44
Kodulindude ja jäneseliste liha – tapamajad	4	13562063	1427
Tehistingimustes peetavate ulukite liha – tapamajad	0	0	0
Looduslike ulukite liha – ulukikäitlusettevõtted	8	16725	4

1.4. Toodete/kaupade ametlik kontroll horisontaalse eeskirja ja toidugrupi kaupa

Horisontaalne eeskiri / Toidugrupp	Mikrobioloogilised kriteeriumid	Pestitsiidid toidus	Saasteained toidus	Veterinaaravimite jäägid toidus	Mürgistus, toitumis- ja tervisealased väited	Geneetiliselt muundatud organismid (GMOd) toidus	Kvaliteedi parandamise vahendid (lisandid, ensüümid, lõhna- ja maitseained, abained)	Kiiritus	Saastumine toiduga kokkupuutuvate materjalidega/migratsioon toiduga kokkupuutuvatest materjalidest	Muud
1. Piimatooted	258	12	10	125	258	0	4	0	0	32
2. Piimaasendajad	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Rasvad ja õlid ning rasva- ja õliemulsioonid	0	0	2	0	15	0	0	0	0	0
4. Toidujää	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0
5. Puu- ja köögivili	112	136	30	0	644	0	9	0	0	0
6. Suhkrukondiitritooted	0	0	5	0	203	0	16	0	0	0
7. Teravili ja teraviljatooted	2	34	47	0	88	10	1	0	0	0
8. Pagaritooted	13	0	20	0	464	0	19	0	0	0
9. Värske liha	1035	12	16	373	107	0	0	0	0	0
10. Hakkliha, lihavalmistised ja lihamass	345	0	0	0	100	0	0	0	0	0
11. Lihatooted	132	0	24	1	231	0	0	0	0	8
12. Kala ja kalatooted	255	15	50	28	355	0	34	0	0	0
13. Munad ja munatooted	0	0	6	38	74	0	0	0	0	0
14. Suhkrud, siirupid, mesi ja lauamagusained	0	0	2	59	142	0	0	0	0	124
15. Soolad, vürtsid, supid, kastmed, salatid ja valgutooted	51	1	2	0	228	0	0	0	0	0
16. Eritoiduks ettenähtud toiduained, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 609/2013 (1)	12	10	12	0	15	0	0	0	0	0
17. Joogid	3	16	16	0	786	0	73	0	0	154
18. Kasutusvalmid pikantsed tooted ja suupisted	2	0	4	0	28	0	1	0	0	0
19. Magustoidud, välja arvatud gruppide 1, 3 ja 4 tooted	0	0	0	0	9	0	0	0	0	0
20. Toidulisandid, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/46/EÜ (2) artikli 2 punktis a, välja arvatud imikute ja väikelaste toidulisandid	0	0	30	0	769	0	0	0	0	48
21. Töödeldud toiduained, mis ei kuulu gruppidesse 1–17, välja arvatud imikute ja väikelaste toiduained	20	0	8	0	290	0	0	0	0	1
22. Muud – toiduained, mis ei kuulu gruppidesse 1–20	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0
Toiduga kokkupuutuvad materjalid									14	

1.5 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

Tabeli 1.2 kohta:

"Põhitegevusvaldkonna ettevõtete" all on tegevusloaga toidu pakendajad ja toidu külmutajad.

"Loomakasvatus" all on teavitatud mee käitlejad ning vastavate kontrollide arv on teavitatud mee käitlejate kontrollid. Loomapidamiskohtade kontroll toimub karjakontrollide raames, ning juhul, kui sellistest kohtades toimub ka munade või piima turustamine, hinnatakse karjakontrolli raames ka esmatootmise hügieeninõudeid.

Muutunud on siseriiklik määrus, millega muudeti munade esmatootjate teavitamise kohustuse miinimum piiri - munaesmatootjate osas määrus muutus ja alla 100 linnupidajad ei pea enam teavitama

"Kalandus" all on kalalaevad Kutselise kalapüügi registri andmete põhjal ning vastavad kontrollid on kalalaevade kontrollid, mis on teostatud Keskkonnaameti poolt.

"Muude toiduainete tootmine" all on analoogtooted, desserdid, kastmed, eritoit, lisaained, vetikad, kohv, tee, äädikas, kastmed, kakao ja kakaotooted, kondiitritooted, pärm, maitseained, sinep, toidulisandid, pulbriline toit, valmistoit

"Hulgikaubandus" all on nii toidu kui ka toiduga kokkupuutuvate materjalide ja esemete hulgikaubandus ning kaetud on ka ladustamise tegevus.

"Transport ja ladustamine" on toidu veo ettevõtete ja kontrollide arv.

"Muud" all on mõeldud toidu valmistamine põhiliselt elamiseks kasutatavas käitlemiskohas, toidu pakendamine ja toidu külmutamine.

Tabeli 1.3 kohta:

"Tehtud ametlike kontrollide arv" on rümpade arvuna.

"Tagasilükkamised" on kõlbmatu liha tonnides.

Tabeli 1.4 kohta:

"Muud" kontrollide all on grupp "14. Suhkrud, siirupid, mesi ja lauamagusained" proovid, mis on võetud mee kvaliteedi ja võltsimise kontrollimiseks.

"Muud" kontrollide all on grupp "1. Piimatooted" proovid võetud turukorralduse nõuete hindamise raames

"Muud" kontrollide all on grupp "11. Lihatooted" proovid tööstusliku steriilsuse hindamise raames

"Muud" kontrollide all on grupp "17. Joogid" proovid, mis on võetud alkoholi koostise ja kvaliteedi hindamiseks

"Muud" kontrollide all on grupp "20. Toidulisandid, nagu on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/46/EÜ (2) artikli 2 punktis a, välja arvatud imikute ja väikelaste toidulisandid" võetud proovid vitamiinide ja mineraalainete sisalduse määramiseks

"Muud" kontrollide all on grupp "21. Töödeldud toiduained, mis ei kuulu gruppidesse 1–17, välja arvatud imikute ja väikelaste toiduained" proov, mis on võetud gluteeni sisalduse määramiseks

1.6 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

Ettevõtjate/ettevõtete nõuetele mittevastavused				Tegevused/meetmed	
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtjate/ettevõtete koguarv*	Kontrollitud ettevõtjate/ettevõtete koguarv, kelle puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Haldus-alased	Õigus-alased
Heakskiidetud ettevõtted					
Põhitegevusvaldkonna ettevõtted (külmhooned, ümberpakkimis-ettevõtted, hulgimüügiturud jt)	3776	158	131	477	0
Kodukabiloomade liha	3667	60	57	133	
Kodulindude ja jäneseliste liha	142	16	14	13	
Tehistingimustes peetavate ulukite liha	83	9	7	14	
Looduslike ulukite liha	1305	29	27	96	
Hakkliha, lihavalmistised ja lihamass	4805	79	71	139	
Lihatooted	1852	96	91	150	
Elusad kahepoolmelised karploomad	3	1	1		
Kalandustooted	3677	155	118	35	
Ternespiim, toorpiim, ternespiimapõhised tooted ja piimatooted	212	48	39	11	
Munad ja munatooted	19	35	11	0	
Konnakoivad ja teod	0	0	0	0	
Sulatatud loomarasvad ja kõrned	93	3	3	8	
Töödeldud maod, põied ja sooled	95	3	3	17	
Želatiin	0	0	0	0	
Kollageen	0	0	0	0	
HRP	0	0	0	0	
Mesi	149	182	90	5	
Idandid	0	0	0	0	
Registreeritud ettevõtted					
Põllukultuuride kasvatamine	244	109	72	6	0
Loomakasvatus	51	302	0	0	
Segapõllumajandus	0	0	0	0	
Jahipidamine	0	0	0	0	
Kalandus	0	0	0	0	
Vesiviljelus	23	56	17		
Puu- ja köögivilja töötlemine ja säilitamine	737	210	156	66	
Taimeõli ja -rasva tootmine	34	21	10	2	
Jahu ja tangainete, tärklise ja tärklisetoodete tootmine	88	29	21	2	
Pagari- ja makarontoodete tootmine	815	171	148	54	
Muude toiduainete tootmine	1679	481	343	81	
Joogitootmine	436	139	107	18	
Hulgikaubandus	2090	820	546	184	
Jaekaubandus	12565	4653		461	
Transport ja ladustamine	162	96	57	16	
Toidu ja joogi serveerimine	8013	6144		242	
Muud	1092	501	328	46	

Toiduga kokkupuutuvaid materjale tootvad ettevõtted	31	17	11	3	

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Toidu mittevastavus nõuetele								Tegevused/meetmed	
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud nõuetele mittevastavused							Haldus- alased	Õigus- alased
	Mikrobioloogilised kriteeriumid	Pestitsiidid toidus	Saasteained toidus	Veterinaaravimite jäägid toidus	Mürgistus, tootmis- ja tervisealased väited	Kvaliteedi parandamise vahendid (lisandid, ensüümid, lõhna- ja maitseained, abiained)	Muud		
1. Piimatooted	4	0	0	0	34	0	0	17	0
2. Piimaasendajad	0	0	0	0	0	0	0	0	
3. Rasvad ja õlid ning rasva- ja õliemulsioonid	0	0	0	0	11	0	0	2	
4. Toidujää	0	0	0	0	6	0	0	0	
5. Puu- ja köögivilid	0	2	0	0	242	2	0	40	
6. Suhkrukondiitritooted	0	0	0	0	95	0	0	14	
7. Teravili ja teraviljatooted	0	0	0	0	35	0	0	9	
8. Pagaritooted	0	0	0	0	211	2	0	29	
9. Värske liha	4	0	0	0	18	0	0	1	
10. Hakkliha, lihavalmistised ja lihamass	18	0	0	0	32	0	0	11	
11. Lihatooteid	0	0	1	0	57	0	1	19	
12. Kala ja kalatooteid	7	0	0	0	152	1	0	33	
13. Munad ja munatooteid	0	0	0	0	3	0	0	0	
14. Suhkrud, siirupid, mesi ja lauamagusained	0	0	0	0	36	0	3	9	
15. Soolad, vürtsid, supid, kastmed, salatid ja valgutooted	3	0	0	0	88	0	0	14	
16. Eritoiduks ettenähtud toiduained, nagu on määratletud määruses (EL) nr 609/2012	0	0	0	0	6	0	0	1	
17. Joogid	0	2	0	0	173	0	14	67	
18. Kasutusvalmid soolased tooted ja suupisted	0	0	0	0	12	0	0	6	
19. Magustoidud, välja arvatud gruppide 1, 3 ja 4 tooted	0	0	0	0	4	0	0	0	
20. Toidulisandid, nagu on määratletud direktiivi 2002/46/EÜ artikli 2 punktis a, välja arvatud imikute ja väikelaste toidulisandid	0	0	1	0	682	0	9	127	
21. Töödeldud toiduained, mis ei kuulu gruppidesse 1–17, välja arvatud imikute ja väikelaste toiduained	1	0	1	0	195	0	0	37	
22. Muud – toiduained, mis ei kuulu gruppidesse 1–20	0	0	0	0	3	0	0	3	

Horisontaalsete eeskirjadega seotud nõuetele mittevastavused		Tegevused/meetmed	
	Ametlike käigus nõuetele mittevastavused	Haldusalased	Õigus-alased
GM toidus:			
Keelatud GMOd	0	0	0
GMOde märgistus	0	0	
Kiiritus	0	0	
Uuendtoit	39	3	
Toiduga kokkupuutuvad materjalid	1146	8	

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

2025. aastal Eesti ei koostanud ühtegi pettuse teadet ning tulenevalt proovide arvu vähesusest ning selleks vajamineva labori leidmise keerukusest, ei osalenud Eesti2025. a GoldFish projektis. Küll aga osales PTA novembris Berliinis toimunud Food Fraud konverentsil teadmiste saamiseks.

2025. aasta teises pooles võeti järelevalveametnike poolt 25 proovi nii Eesti kui välismaise päritoluga meest, et nendes uurida võõrsuhkrute sisaldumist. Võõrsuhkrute sisaldumine tuvastati Leedu tootja ning Läti tootja meest. Müüjad korjasid partii müügilt ning tagastasid tootjale. PTA poolt koostati AAC teated mõlema riigi pädevate asutuste informeerimiseks leiust ning palvega alustada menetlust kõnealuste ettevõtjate üle.

1.7 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Haldusalased meetmed sisaldavad koostatud ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude koondarvu.

Kui mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks piisab suunamisest ja selgitamisest (nii kirjalik kui suuline), siis sellistel puhkudel ei ole vajalik rakendada haldusalaseid meetmeid, et kohustada isikut tuvastatud mittevastavuse nõuetele kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.

"Loomapidamine" ettevõtjate/ettevõtete mittevastavuste ja rakendatud haldusalaste meetmete all on rikkumised ja meetmed, mis on tuvastatud ja kohaldatud teavitatud mee käitlemisettevõtete kontrollide tulemusena.

Ametlike kontrollide käigus tuvastatud nõuetele mittevastavused "Muud" all on grupi "14. Suhkrud, siirupid, mesi ja lauamagusained" puhul tegu meekvaliteedinäitajatega ja võõrsuhkrutega ning grupi "17. Joogid" puhul tegu alkoholi koostis-kvaliteedinõuetega.

2. GMOde tahtlik keskkonda viimine toidu ja sööda tootmise eesmärgil

2.1 Üldine järeldus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

GMO-de keskkonda viimist reguleerib Eestis geneetiliselt muundatud organismide keskkonda viimise seadus (GMOVS), millega on Eesti õigusesse üle võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2001/18/EÜ.

GMOVS-i alusel väljastab keskkonnaminister GMOd-e keskkonda viimise lube. Luba GMO-de kasvatamiseks turustamise eesmärgil menetletakse Euroopa Liidu tasemel lähtudes direktiivist 2001/18/EÜ või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1829/2003 alusel.

Geneetiliselt muundatud (GM) taimesortide kasutamise, põllu- ja aiakultuuride liikide GMO-d sisaldava või neist koosneva seemne ja paljundusmaterjali turustamisotstarbelise tootmise ja pakendamise, samuti nimetatud materjali turustamise, impordi ja ekspordi üle teostab järelevalvet PTA taimede paljundamise ja sordikaitse seaduses sätestatud korras. PTA teostab ametlikku kontrolli GM põllukultuuride käitlemise nõuete täitmise üle.

GM põllukultuuri kasvatamiseks, ladustamiseks ja veoks tuleb käitlejal esitada PTA-le majandustegevusteade vastavalt GMOVS paragrahvile 283. GM põllukultuuri kasvatamisest teavitamise ja käitlemise täpsustatud nõuded on kehtestatud põllumajandusministri 26. jaanuari 2012. a määrusega nr 11 „Geneetiliselt muundatud põllukultuuri kasvatamisest teavitamise ja käitlemise täpsustatud nõuded“.

Eestis ei ole GM sorte registreeritud ega nende käitlemiseks lube taotletud.

2.2 Ametlikud kontrollid

	Tehtud ametlike kontrollide arv
GMOde äriotstarbeline kasvatamine toidu ja sööda tootmise eesmärgil (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2001/18/EÜ (3) C osa)	0
GMOde katseline keskkonda viimine seoses toidu ja söödaga (direktiivi 2001/18/EÜ B osa)	0
Seemned ja taimne paljundusmaterjal toidu ja sööda tootmiseks	0

2.3 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

Eestis ei ole GM sorte registreeritud ega nende käitlemiseks lube taotletud.

2.4 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

Nõuetele mittevastavused				Tegevused/meetmed	
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtjate koguarv*	Kontrollitud ettevõtjate koguarv, kelle puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Haldus-alased	Õigus-alased
1. GMODE äriotstarbeline kasvatamine toidu ja sööda tootmise eesmärgil	0	0	0	0	0
2. GMODE katseline keskkonda viimine seoses toidu ja söödaga	0	0	0	0	
3. Seemned ja taimne paljundusmaterjal toidu ja sööda tootmiseks	0	0	0	0	
3.1 Keelatud GMOD seemnetes ja vegetatiivses paljundusmaterjalis	0	0	0	0	
3.2 Seemnetes ja vegetatiivses paljundusmaterjalis sisalduvate GMODE märgistus	0	0	0	0	

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

GMO sööda või toidu tootmise eesmärgil keskkonda viimisega seotud pettuse ja/või ebaausa tegevuse juhtumeid 2025. aastal ei olnud.

2.5 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Eestis ei ole GM sorte registreeritud ega nende käitlemiseks lube taotletud.

3. Sööt ja söödaohutus sööda tootmise, töötlemise ja turustamise kõikides etappides ning sööda kasutamine, sealhulgas eeskirjad, mille eesmärk on tagada ausad kaubandustavad ning kaitsta tarbijate tervist, huve ja teavet.

3.1 Üldine järeldus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

2025. a sööda valdkonna fookusteema oli sööda esmatootmise kontrolli tõhusus ja mõjus. Sellega seoses viidi läbi kohapealsed kontrollid ja kaardistati olukorda ning ajakohastati esmatootmise tasandil sööda ja söötmise kontrolli juhendit. Samuti alustati sisekontrolli raames hindamist teemal „Sööda esmatootmise järelevalve (sh söödalisandite ja eelsegude kasutamine joogivees)“, mille aruande valmimine lükkus 2026. aastasse.

Sööda valdkonnas korraldas Põllumajandus- ja Toiduamet infopäevi söödakäitlejatele sööda märgistamise ja e-kaubanduse nõuete kohta.

Põhja- ja Baltimaade sööda järelevalveasutuste koostöö kohtumine toimus 2025. a Tallinnas.

Riigi toidu ja söödakäitlejate registrisse oli 2025. a seisuga registreeritud 4809 söödakäitlejat. 2025. aastal esitati söödakäitlemise kohta kokku 485 teatist (uus tegevuskoht – 292, tegevusvaldkonna muudatus – 109, tegevuse lõpetamine – 80). Peamiselt esitati teatise sööda esmatootmisega alustamise kohta.

2025. a aastal teostati 323 kontrolli, sealhulgas sööda e-kaubandust kontrolliti 21 korda. Koostati 21 ettekirjutust. Peamised mittevastavused tuvastati sööda märgistamisnõuete rikkumises ja majandustegevuseteatise esitamata jätmises. Võrreldes 2024. aastaga on vähenenud söödahügieeninõuete alaste mittevastavuste osakaal.

Mitteloormse sööda vabasse ringlusse lubamiseks menetleti 277 avaldust. Eestisse imporditi peamiselt söödamaterjale (maisiterad, maisijahu, päevalillekook, päevalilleõli, sojakook, rapsikook jt) Ukrainast, palmirasva Malaisiast, söödalisandeid Hiinast ja segasööta Venemaalt.

Sööda valdkonnas võeti 2025 aastal 155 proovi, millest teostati 726 analüüsi, mittevastavaid analüüse oli 1 - täissööta lisatud söödalisandi lubatud maksimaalse sisalduse ületamine. 69% võeti proovid Eesti päritolu söötades, 25% võeti kolmandatest riikidest pärit söötadest ja 5% Euroopa Liidu liikmesriikidest pärit söötadest. 69% võeti proovid söödamaterjalidest (teraviljad päevalillesrott jt), 30% võeti proovid segasöötadest (täiend- ja täissöödad) ja 1 % võeti proovid eelsegudest.

Menetleti 8 teiste liikmesriikide poolt edastatud sööda valdkonna RASFF teadet.

Sööda väljaveoks väljastati 2025. aastal kokku 238 sertifikaati. Sööta eksporditi kokku 73 719 tonni 17 sihtriiki. Kõige rohkem eksporditi söödana otra 69844 tonni (peamised sihtriigid Saudi Araabia, Maroko). Võrreldes 2024. aastaga eksport on tõusnud 108 % ehk 38 218 tonni võrra.

3.2 Ametlikud kontrollid

Ettevõtete kaupa	Ettevõtete arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 10 kohaselt heakskiidetud ettevõtted	22	26
Määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 10 kohaselt heaks kiidetud esmatootjad*	0	0
Ettevõtted, mis on registreeritud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 artiklile 9, v.a esmatootmine	659	138
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 9 kohaselt registreeritud esmatootjad, kes vastavad määruse I lisa sätetele.	1839	71
Sööta kasutavad ettevõtjad (põllumajandustootjad)	2289	67
Ravimsööta tootvad ja/või turustavad ettevõtjad	5	8

Horisontaalse eeskirja kaupa	Tehtud ametlike kontrollide arv
Sööda märgistus	50
Sööda jälgitavus	124
Söödalisandid (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1831/2003) (5)	9
Söödas leiduvad soovimatud ained (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/32/EÜ (6) artikkel 2)	33
Söödas leiduvad keelatud ained (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 767/2009 (7) III lisa)	42
Ravimsööt (nõukogu direktiiv 90/167/EMÜ) (8)	8
Söödas leiduvad pestitsiidid	113
Söödas leiduvad GMod	17

3.3 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

Täiendavaid kommentaare ei ole.

3.4 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

Ettevõtte kaupa	Tegevused/meetmed				
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtete koguarv*	Kontrollitud ettevõtete koguarv, kelle puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Haldus-alased	Õigus-alased
Määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 10 kohaselt heaks kiidetud ettevõtted	9	20	5	9	0
Määruse (EÜ) nr 183/2005 artikli 10 kohaselt heaks kiidetud esmatootjad*	0	0	0	0	
Ettevõtted, mis on registreeritud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 artiklile 9, v.a esmatootmine	25	138	20	25	
Esmatootjad, kes on registreeritud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 183/2005 artiklile 9 ja vastavad kõnealuse määruse I lisa sätetele	35	71	35	35	
Sööta kasutavad ettevõtjad (põllumajandustootjad)	0	67	0	0	
Ravimsööta tootvad ja/või nendega kauplevad ettevõtjad	0	5	0	0	

* Liikmesriigid võivad tämiga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Horisontaalse eeskirja kaupa		Tegevused/meetmed	
	Tuvastatud mittevastavuste arv	Haldus-alased	Õigus-alased
Turule lastud/turule lastava sööda märgistamine/jälgitavus	201	201	0
Turule lastud/turule lastava sööda ohutus	2	2	
Söödalisandid (määrus (EÜ) nr 1831/2003)	2	2	
Söödas leiduvad soovimatud ained (direktiivi 2002/32/EÜ artikkel 2)	17	17	
Söödas leiduvad keelatud ained (määruse (EÜ) nr 767/2009 III lisa)	1	1	
Ravimsööt (nõukogu direktiiv 90/167/EMÜ)	0	0	
Söödas leiduvad pestitsiidid	0	0	
Söödas leiduvad keelatud GMOD	0	0	
GMODE märgistamine söödas	0	0	

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

2025.a oli menetlemisel juhtum seoses imporditud tootepartii kasutuseesmärgi muutmisega. Kontrolli tulemusena ei tuvastatud pettust.

3.5 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Haldusalased meetmed sisaldavad koostatud ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude koondarvu.

Kui mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks piisab suunamisest ja selgitamisest (nii kirjalik kui suuline), siis sellistel puhkudel ei ole vajalik rakendada haldusalaseid meetmeid, et kohustada isikut tuvastatud mittevastavuse nõuetele kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.

4. Loomatervisenõuded

4.1 Üldine järeldus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

Loomatervise valdkonna fookusteemad 2025. aastal olid:

- loomataudide riski haldamine - õppused ja koolitused, valmisoleku tõstmine suu- ja sõrataudi puhanguks, sigade Aafrika katku puhangute haldamine ja parendusmeetmete rakendamine, lindude gripiga seotud teavituskirjad, infotunnid ja juhend ning puhangute haldamine, koostöö LABRIS-ige (õppepäev, ekspert- ja riskihinnangu tellimine puhangute ohjamiseks), valmisoleku tõstmine lammaste katarraalse palaviku juhtumiks Eestis, esmakordselt Eestis Lääne-Niiluse palaviku viiruse tuvastamine;
- veterinaarkontroll tapamajades - uued protsessikirjeldused ja käsiraamatud (sh religioosseks tapmiseks), juhendid veterinaarjärelevalveametnikele ja lihatööstusele, koostöös Eesti Maaülikooliga kursuse veterinaarjärelevalve ametnike abidele;
- kontrollide kvaliteedi tõstmine - loomade väljaveo sertifitseerimise ja sellele eelnevate toimingute koolitused järelevalveametnikele, hobuste liikumise järelevalve korralduse koolitus. loomapoodide kontrollid koos Maaülikooli eksootiliste loomade eksperdiga, et tõsta järelevalve kvaliteeti ja ekspertsust;
- mikroobide ravimiresistentsuse alase teadlikkuse tõstmine - selgitava arvamuse loo kirjutamine AMR nädala raames, mikroobivastaste ravimite ja vaktsiinide kasutusandmete aruande koostamine ja avaldamine, kodulehel info uuendamine.

Kokku oli 2025. aastal Sigade Aafrika katku koldeid kodusigadel 11, lisaks tuvastati viirust 346 metsseal. Kõrge patogeensusega lindude grippi diagnoositi kahes lindude pidamise ettevõttes, neljal metslinnul ja ühel rebasel ning Newcastle'i haigust kahel tuvil.

Tavapäraselt jätkus metsloomade marutaudivastane vaksineerimine, lisaks korraldati lemmikloomade marutaudivastase vaksineerimise kampaania Hiiumaal.

Seoses suu- ja sõrataudi ohutaseme tõusuga teostati 2025. aastal suunatud kontrollid veisepidamise ettevõtetes eesmärgiga kaardistada veisefarmide bioturvalisusalane olukord ning nõustada veisepidajaid bioturvalisusmeetmete rakendamisel.

Euroopa Komisjon on kinnitanud Eesti taudivaba staatus veiste tuberkuloosi, veiste, lammaste ja kitsede brutselloosi, marutaudiviiruse, veiste enzootilise leukoosi, sigade Aujeszky haiguse, lammaste katarraalse palaviku viiruse ning mitme veeloomataudi osas. WOAHi kinnitanud Eesti suu- ja sõrataudi, hobuste Aafrika katku ja väikemäletsejaliste katku vaba staatuse jätkumise. Samuti on WOAHi kinnitanud Eesti väheolulise BSE riskiga riigiks ning aktsepteerinud Eesti poolt esitatud deklaratsiooni marutaudivabaduse tõendusega.

Sisekontrollis oli fookuses ametlikud kontrollid hobuste pidamise nõuetekohasuse hindamiseks, seapidamisetevõtetes peetavate sigade heaolu nõuete vastavuse hindamine, loamenetlus ja järelevalve koerte ja kasside varjupaikades. Auditist oli loomatervise valdkonnaga seotud DG SANTE piima ja piimatoodete audit

ning Euroopa Komisjoni EUVETi missioon sigade Aafrika katku puhangute hindamine ja ettepanekud parendusteks.

Kokku on menetleti 2025. aastal 5330 loomade või paljundusmaterjali väljaveo sertifikaadi, 436 lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise sertifikaadi ja 12300 loomse toidu, loomsete kõrvalsaaduste ja sööda sertifikaadi taotlust. Elusloomi eksporditi peamiselt Aserbaidžaan, Gruusiasse ja Türgi. Peamiselt eksporditi veised (Türgi), lisaks vutte, koeri, kasse ja hobuseid. Venemaa kehtestatud transiidikeelu tõttu on praktiliselt kadunud varasem lihavedu peamine sihtturg Usbekistan. Paljundusmaterjalist eksporditi veiste spermat 2025. aastal Gruusiasse ja Türgi.

2025. a saabus Eestisse teistest ELi liikmesriikidest 1056 loomapartiid, kõige rohkem (kokku üle 15 miljoni looma) toodi kodulinde (ühapäevaseid tibusid), mille päritoluriigid olid Soome, Ungari ja Poola. Hobuseid toodi kokku 270 looma, kõige rohkem Hollandist ja Soomest. Eestisse toimetati 185 saadetist loomse paljundusmaterjaliga (peamiselt veise sperma).

Koeri ja kasse imporditi Eestisse kokku 150 saadetist, neist suurem osa Valgevenest. Eelmise aastaga võrreldes imporditud koerte ja kasside arv on vähenenud tugevalt, importi Venemaalt praktiliselt ei toimunud. Loomade import läbi Eesti piiripunkte on pidevas langustrendis tänu asjaolule, et kaubavahetus Venemaaga põhimõtteliselt puudub. Loomsest toidust imporditi enim kala- ja kalatooteid, sealih, lambaliha, seasooli, piima ja (või) munapõhiseid liittooteid, lemmikloomatoitu ja kasutatud toiduõli. Puudusi tuvastati kokku 52 saadetisel, peamiselt sertifikaat puudub või puudulik, tunnustamata päritoluettevõtte, märgistus puudub või puudulik, positiivne analüüsitulemus, määrdunud/katkised pakendid. Hävitamisele saadeti 2 saadetist, tagastati 4 saadetist.

Loomatervise valdkonnas teeb Põllumajandus- ja Toiduamet tihedat koostööd nii riigi siseselt kui piirüleselt teiste asutustega ja organisatsioonidega ning sektoriga (2025. aastal oluliselt tihe koostöö mesinikega, munatootjatega, linnupidajatega jt). Põllumajandus- ja Toiduamet osales 2025. aastal mitmes rahvusvahelises projektis (ADIS-WAHIS, BALTOHOP, OH4Surveillance, EFSA erinevad projektid).

4.2 Ametlikud kontrollid

	Majandite / ettevõtete arv	Tehtud ametlike kontrollide arv	Registreeritud loomade arv	Kontrollitud loomade arv
Veiste identifitseerimine ja registreerimine	2582	457	234059	129826
Lammaste ja kitsede identifitseerimine ja registreerimine	1908	259	45589	9575
			Majandite/ ettevõtete arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Heakskiidetud kogumiskeskused (veised, lambad, kitsed, sead, hobuslased)			9	10
Heakskiidetud kauplejad (veised, lambad, kitsed, sead)			0	0
Kontrollpunktid (nõukogu määrus (EÜ) nr 1255/97)			0	0
Heakskiidetud asutused, instituudid ja keskused (nõukogu direktiiv 92/65/EMÜ)			1	1

Kodulindude ja haudemunade liidusisese kaubandusega tegelevad heakskiidetud ettevõtted	0	0
Lindude karantiiniasutused	0	0
Heakskiidetud vesiviljelusettevõtted, sh	49	26
<i>heakskiidetud kalakasvatuseettevõtted*</i>		
<i>heakskiidetud elusate kahepoolmeliste karploomade vesiviljelusettevõtted*</i>		
<i>heakskiidetud vähikasvatuseettevõtted*</i>		
Lubatud vesiviljelusloomade töötlemise ettevõtted	0	0
Seemendusjaamad, sh	5	5
<i>veised*</i>	1	1
<i>sead*</i>	2	2
<i>lambad/kitsed*</i>	0	
<i>hobuslased*</i>	2	2
Spermasäilituskeskused, sh	5	5
<i>veised*</i>	1	1
<i>lambad/kitsed*</i>	0	
<i>hobuslased*</i>	4	4
Embrüokogumis-/embrüootootmisrühmad, sh	5	5
<i>veised*</i>	2	2
<i>sead*</i>	0	0
<i>lambad/kitsed*</i>	1	1
<i>hobuslased*</i>	2	2

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

4.3 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

Täiendavaid kommentaare ei ole.

4.4 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

	Majandite/ ettevõtete arv, mille puhul tuvastati nõuetele mitte- vastavusi	Tegevused/meetmed							
		Haldus- alased	Õigus- alased	Üksikute loomade majandist väljaviimise piirang		Kõigi majandist väljaviimise piirang		Loomade hävitamine	
				Mõju- tatud loomad	Mõju- tatud majandid	Mõju- tatud loomad	Mõju- tatud majandid	Mõju- tatud loomad	Mõju- tatud majandid
Veiste identifitseerimine ja registreerimine	24	24	0	12	1	0	0	1	1
					Majandite/ettevõtete arv, mille puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi		Tegevused/meetmed		
							Haldus- alased	Õigus- alased	
Veiste identifitseerimine ja registreerimine					24		24		0
Lammaste ja kitsede identifitseerimine ja registreerimine					21		21		
Heakskiidetud kogumiskeskused (veised, lambad, kitsed, sead, hobuslased)					1		1		

Heakskiidetud kauplejad (veised, lambad, kitsed, sead)	0	0
Kontrollpunktid (määrus (EÜ) nr 1255/97)	0	0
Heakskiidetud asutused, instituudid ja keskused (direktiiv 92/65/EMÜ)	0	0
Kodulindude ja haudemunade liidusisese kaubandusega tegelevad heakskiidetud ettevõtted	0	0
Lindude karantiinasutused	0	0
Heakskiidetud vesiviljelusettevõtted, sh	0	0
<i>heakskiidetud kalakasvatuseettevõtted</i>		
<i>heakskiidetud elusate kahepoolmeliste karploomade vesiviljelusettevõtted</i>		
<i>heakskiidetud vähikasvatuseettevõtted</i>		
Vesiviljelusloomade töötlemiseks heakskiidetud ettevõtted	0	0
Seemendusjaamad, sh	1	1
<i>veised*</i>	1	1
<i>sead*</i>	0	0
<i>lambad/kitsed*</i>	0	0
<i>hobuslased*</i>	0	0
Spermasäilituskeskused, sh	0	0
<i>veised*</i>	0	0
<i>lambad/kitsed*</i>	0	0
<i>hobuslased*</i>	0	0
Embrüokogumis-/embrüootootmisrühmad, sh	0	0
<i>veised*</i>	0	0
<i>sead*</i>	0	0
<i>lambad/kitsed*</i>	0	0
<i>hobuslased*</i>	0	0

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

Loomatervise valdkonnas oli 2025. aastal menetlemisel Pet Animal Network (PAN) kaudu laekunud juhtumid seoses lemmikloomapasside ja marutaudi vaktsineerimisandmete võltsimisega eesmärgiga muuta loomade päritolu, vanust ja vaktsineerimisstaatust.

4.5 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Haldusalased meetmed sisaldavad koostatud ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude koondarvu.

Kui mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks piisab suunamisest ja selgitamisest (nii kirjalik kui suuline), siis sellistel puhkudel ei ole vajalik rakendada haldusalaseid meetmeid, et kohustada isikut tuvastatud mittevastavuse nõuetele kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.

5. Loomsetest kõrvalsaadustest ja loomsetest kõrvalsaadustest saadud toodetest inimeste ja loomade tervisele tulenevate riskide ärahoidmine ja minimeerimine

5.1 Üldine järeldus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

Loomsete kõrvalsaaduste valdkonnas menetleti 2025. a 9 tegevusloa taotlust ning 16 majandustegevusteadet. Uute tegevuskohtadena lisandusid biogaasijaam, töötlemisettevõtte, lemmikloomatoidu tootmine.

Kontrolle teostati kokku 103, mille raames tuvastatud mittevastavuste kohta koostati kokku 4 ettekirjutust. Kolm ettekirjutust koostati lemmikloomasööda tootmise nõuete mittetäitmise kohta ja üks loomsete kõrvalsaaduste tootmise hügieeninõuete mittetäitmise kohta. Proove võeti kokku 19, millest mittevastavaid proove oli kokku kolm (töötlemata lemmikloomasöödast tuvastati *Salmonella spp* esinemine ja enetrobakterite piirnormide ületamine).

Loomseid kõrvalsaadusi eksporditi 2025. aastal kokku 1093 tonni, 8 sihtriiki. Peamised sihtriigid olid Ukraina ja Kanada. Kõige rohkem eksporditi kalajahu (727 tonni) ning loomade nahku (kokku 26 tonni). Võrreldes 2024. aastaga eksport on langenud 46 % võrra.

Menetleti 2 teiste liikmesriikide poolt edastatud RASFF teadet.

Parendustegevusena oli fookuses Euroopa Komisjoni auditi soovitude rakendamine.

5.2 Ametlikud kontrollid

Ettevõtte kaupa	Ettevõtete arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1069/2009 artikli 24 kohaselt heakskiidetud ettevõtted	89	70
Määruse (EÜ) nr 1069/2009 artikli 23 kohaselt registreeritud ettevõtted	162	33

Horisontaalse eeskirja kaupa	Tehtud ametlike kontrollide arv
Loomsete kõrvalsaaduste/nendest saadud toodete märgistamine ja jälgitavus	62

5.3 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

Kommentaare ei ole.

5.4 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

Ettevõtte kaupa				Tegevused/meetmed	
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtete koguarv*	Kontrollitud ettevõtete koguarv, mille puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Haldus-alased	Õigus-alased
Määruse (EÜ) nr 1069/2009 artikli 24 kohaselt heakskiidetud ettevõtted	25	70		4	0
Määruse (EÜ) nr 1069/2009 artikli 23 kohaselt registreeritud ettevõtted	9	33		0	

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Horisontaalse eeskirja kaupa		Tegevused/meetmed	
	Tuvastatud mittevastavuste arv	Haldus-alased	Õigus-alased
Toote mittevastavus nõuetele: loomsete kõrvalsaaduste/nendest saadud toodete märgistamine ja jälgitavus, sh	0	0	0
1. ja 2. kategooria*			
3. kategooria*			
Toote mittevastavus nõuetele: loomsete kõrvalsaaduste/nendest saadud toodete ohutus, sh	4	4	
1. ja 2. kategooria*			
3. kategooria*			

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

2025. aastal ei olnud menetlemisel loomsete kõrvalsaadustega või nendest saadud toodetega seotud pettusjuhtumeid.

5.5 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Haldusalased meetmed sisaldavad koostatud ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude koondarvu.

Kui mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks piisab suunamisest ja selgitamisest (nii kirjalik kui suuline), siis sellistel puhkudel ei ole vajalik rakendada haldusalaseid meetmeid, et kohustada isikut tuvastatud mittevastavuse nõuetele kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.

6. Loomade heaolu nõuded

6.1 Üldine järeldus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

Loomade heaolu valdkonnas oli 2025. a prioriteetse teemana loomade heaolu sündmustele reageerimine. Sellega seoses kaardistati reageerimise protsess ja parendustegevused. Juunist alustas tööd eraldi üksusena loomaheaolu operatiivüksus. Parendustegevustest oli fookuses varustus ja vahendid (taktikalised vestid, ametiriietus, kiibilugejad, laserkaugusmõõtajad, taskulambid, kaasaskantav printer, jm), valmisolek loomade püüdmiseks ja transportimiseks (puurid, püügivahendid, rihmad jms) ning julgestusteenus kohapealsete kontrollide puhul turvalisuse tagamiseks. Lisaks toimus tihe koostöö teiste osapooltega (Kennelliit, PPA, kohalikud omavalitused, munitsipaalpolitsei, Varjupaikade MTÜ, mitmed erinevad seltsid ja ühingud), mille teemadeks oli kohustuste jagunemine, koostöö ja varjupaigad.

Koolitustel olid fookuses loomade väljaveo eelse sertifitseerimise toimingud, veovahendi vastavus ja veovalmiduse hindamine, loomade heaolu tapamajas.

Kontrollides olid tähelepanu all lisaks loomakauplused ning müügiks pakutavate eksootiliste lemmikloomade pidamine.

Kokku esitati Põllumajandus- ja Toiduametile 783 looma heaolu teemalist vihjet, millest 55% osutus põhjendatuks. Lemmikloomade pidamise kontrollide teostati 2025. a kokku 425, puudusi tuvastati 58,5% juhtudest.

Põllumajandusloomade heaolu kontrollide teostati karjakontrollide raames, kus loomapidamiskohtades viidi läbi kokku 2393 kontrolli. Tuvastatud rikkumiste arv traditsiooniliselt toiduloomadena peetavate loomadega seonduvalt 2025. a 33 %.

2025. a võttis Põllumajandus- ja Toiduamet üle 160 looma pidamise kohustuse (12 põllumajandusloomad, 73 kassi, 58 koera ja 12 muu liigi looma).

Loomade vedamisega seoses väljastati 20 veoluba, 96 elusloomi vedava maanteeõiduki juhi või saatja pädevustunnistust ning 31 elusloomade transpordivahendi vastavussertifikaati.

Loomkatsete valdkonnas teostati 69 loomkatseprojekti hindamist, väljastati 27 loomkatseprojekti luba, tühistati üks loomkatseprojekti luba, koostati 5 loomkatseprojekti loa otsuse muutmist, teostati 10 katseloomadega tegelevate ettevõtete plaanilist kontrolli ning menetleti 1 katseloomadega tegeleva ettevõtte tegevusloa muutmise taotlus.

Sisekontrolli osas oli fookuses ametlikud kontrollid hobuste pidamise nõuetekohasuse hindamiseks, seapidamisettevõtetes peetavate sigade heaolu nõuete vastavuse hindamine, loamenetlus ja järelevalve koerte ja kasside varjupaikades.

6.2 Loomade heaolu põllumajandusettevõtetes (nõukogu direktiiv 98/58/EÜ)

Põllumajandusloomad (loomakategooria)	Tootmis- kohtade arv	Tehtud ametlike kontrollide arv	Mittevastavused		Tegevused/meetmed	
			Kontrollitud tootmis- kohtade koguarv*	Kontrollitud tootmis- kohtade koguarv, mille puhul tuvastati nõuetele mitte- vastavusi*	Haldus- alased	Õigus- alased
Sead (nagu on määratletud nõukogu direktiivis 2008/120/EÜ) (13)	73	311	73	1	1	0
Munakanad (nagu on määratletud nõukogu direktiivis 1999/74/EÜ)	50	63	26	5	2	
Broilerid (nagu on määratletud nõukogu direktiivis 2007/43/EÜ)	66	38	1	1	0	
Vasikad (nagu on määratletud nõukogu direktiivis 2008/119/EÜ) (16)	139	129	121	4	2	
Täiskasvanud veised	560	488	488	33	33	

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

6.3 Analüüs ja tegevuskava loomade heaolu kohta põllumajandusettevõtetes

Loomade heaolu plaanilisi kontrole põllumajandusettevõtetes teostatakse karjakontrollide raames. Ainult loomade heaolu kontrollima minnes on tegemist vihjepõhise kontrolliga, mida teostatakse ainult probleemsetes ettevõtetes. Mittevastavuste korral käiakse ettevõtet kontrollimas ja rakendatakse meetmeid seni, kuni puudused on kõrvaldatud.

Sarnaselt aastale 2024 olid peamised rikkumised seotud loomade pidamise ruumile esitatavate nõuetega. Tuvastatud põhjusteks on siiani olnud loomapidajate teadmatus kehtivates õigusaktides sätestatud nõuete täpse sisu kohta loomade pidamisel.

Plaanis on ametnike järjepidev koolitamine ühtse järelevalve tagamiseks põllumajandusloomade kontrollidel ja planeeritud on loomakaitseseaduse muudatused ka põllumajandusloomade heaolu tõstmiseks. 2025 a toimus ametnike koolitus sigade heaolu valdkonnas.

6.4 Loomade heaolu veo ajal (nõukogu määrus (EÜ) nr 1/2005)

Loomade kaitse veo ajal (liigi kaupa)	Tehtud ametlike kontrollide arv	Mittevastavuste arv ja kategooria						Tegevused/meetmed	
		1. Loomade veovalmidus	2. Veotavad, veoruumi suurus, kõrgus	3. Transpordi- vahend	4. Vesi, sööt, marsruut ja puhkeajad	5. Dokumendid	6. Muu	Haldus- alased	Õigus- alased
Veised	2653								0
Sead	110								
Lambad/kitsed	26								
Hobuslased	551	1				1			
Kodulinnud	45								

6.5 Analüüs ja tegevuskava loomade heaolu kohta vedamise

Probleemseks kohaks kehaliselt nõrkade ja vigastatud loomade vedamine; loomade vedamine halvas seisukorrasolevate veovahenditega (eriti suvekuumuses). Juurpõhjuseks on olnud loomapidajate teadmatust kehtivates õigusaktides sätestatud nõuete täpse sisu kohta loomade heaolust transpordil. Mitmetel juhtudel on probleemiks olnud välismaised (EU-sisesed) loomade transpordi teenuse pakkujad.

Mittevastavuste korral on kasutatud AWN (Animal Welfare Network) süsteemi vedaja koduriigi teavitamiseks ja koostöös välja selgitatud mittevastavuste põhjused.

2025. aastal korraldatud ametnikele kaks koolitust (sh üks ühiskontroll) loomade veovalmiduse kontrollimise teemal. Koolituse eesmärgiks oli, et ametnikud oleksid ühtses infoväljas, teostaksid kontrole ühistel põhimõtetel ja jagaksid ühtset informatsiooni loomapidajatele ja vedajatele.

Edaspidi on plaanis ametnikke veelgi koolitada veovahendite vastavuse osas ja loomade heaolu transpordil teemadel ning teha aktiivset koostööd liikmesriikidega rahvusvahelise loomade transpordi teenuse pakkujate kontrollide osas.

6.6 Loomade heaolu surmamisel (nõukogu määrus (EÜ) nr 1099/2009)

2025. aastal kontrolliti tapamajades 32 korral määruse (EÜ) nr 1099/2009 alusel loomade heaolu nõuete täitmist tapmisel ja surmamisel.

Kahel korral tehti käitlejale ettekirjutus koos sunniraha rakendamise hoiatusega. Ettekirjutused olid seotud järgmiste rikkumistega: looma mittenõuetekohane ehk ebatõhus uimastamine ning elektriline uimastusseade ei registreerinud iga uimastatud looma puhul elektrilisi põhinäitajaid.

Neljal korral toodi puudusena välja vead standardses töökorras, neist kolmel korral rakendati selgitavat järelevalvet ja ühel korral oli tegemist tegevusloa menetlusega.

Lisaks tuvastati järgmised puudused ja rikkumised:

- ühel korral ületas sigade veretustamisega alustamise aeg pärast uimastamist 60 sekundit;
- ühe kontrollkäigu käigus tuvastati rikkumine lindude uimastamisel, kus linna tiib läks vanni enne pead;
- ühe kontrollkäigu ajal tuvastati puudused veiste fikseerimisel uimastusboksis;
- ühel korral tuvastati, et tapatoiminguid tegeval töötajal puudus pädevustunnistus;
- ühel kontrollkäigu ajal fikseeriti puudused tapamaja lauda ehituslikus seisundis ja ventilatsioonisüsteemi toimimises.

7. Taimekahjustajate vastased kaitsemeetmed

7.1 Üldine järelendus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

2025. a korraldati taimetervise valdkonna järelevalveametnikele mitmeid erinevaid koolitusi ja õppepäevi ametnike pädevuse hoidmiseks ja tõstmiseks (sh TRACES süsteemi kasutamisest, eksport, saare-salehundlase seire jm).

Ennetustöö raames väljastati pressiteade teemaga 'Tähelepanu kaupade eksportijad: puidust pakkematerjal peab vastama rahvusvahelistele taimetervise nõuetele', saadeti välja teavituskirju puidust pakkematerjali kohta, koostöös Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ning Maaelu Teadmuskeskusega anti välja kaks numbrit taimetervise alasest infokirjast „Terve Taim“, korraldati rändnäitusi ja taimetervise loenguid koolides, osaleti turismimesil taimetervise teemade tutvustamisega.

Kolmandat aastat osaleti Euroopa Liidu poolt ellu kutsutud ja EFSA poolt eestvedamisel taimetervisele suunatud kampaanias #PlantHealth4Life. Lisaks korraldati EFSA kampaania raames kaks reisijatele suunatud taimetervise üritust lennujaamas ning osaleti ekspertidena EFSA koostöövõrgustikes seiremetoodika ning riskihindamis teemadel.

Tehti 40 taimekahjustaja seired, nendest 22 taimekahjustaja puhul tehakse seiret igal aastal ja ülejäänud 18 puhul tehakse seiret vastavalt mitmeaastasele seirekavale kord 7 aasta jooksul. Karantiinsete taimekahjustajate seirete käigus tuvastati ühes tarbekartuli tootmisüksuses kartuli-ringmädanik (*Clavibacter sepedonicus*) ning neljal kartulipõllul kollane kartuli-kiduuss (*Globodera rostochiensis*). Kõikidel juhtudel rakendati tõrjemeetmeid.

Menetleti 3 väärtegu- kõikide puhul oli rikutud taimekaitseseaduse § 45 lõike 1 punkti 1, mille kohaselt võib puidust pakkematerjali ning puitu märgistada ettevõtja, kellel on väljastatud taimekaitseseaduse § 316 nimetatud vastavusmärgiga märgistamise tegevusluba Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031 artikli 98 tähenduses. Nendest 1 väärteomenetlus oli seotud tegevusluba omava isikuga.

2024. aastal toimunud siseauditi (taimepassid) raames tuvastatud mittevastavuste osas rakendatud parendusmeetmete alusel loeti 2025. a järeloimingute raames kõik auditi soovitusel asjakohaselt rakendatuks.

2025. aastal väljastati kokku 8294 fütosanitaarsertifikaati (oluliselt vähenenud võrreldes viimaste astetega), enim väljastati fütosanitaarsertifikaate turbale, puidule ja puittoodetele ning kakaole ja kakaotoodetele. Peamine sihtriik oli Hiina (turvas).

Piiril kaubavoogu mõjutab suurel määral maailma majanduslik ja poliitiline olukord. Võrreldes eelneva aastaga on saadetiste arv vähenenud ligikaudu 20%. 2025. aastal teostati Eesti piiripunktides sisseveetavate kaupadele taimetervise nõuetele vastavuse kontrolli 960 korral. Peamised kaubaartiklid, mille suhtes viidi läbi ametlik taimetervise kontroll piiril, olid puit, puu- ja köögiviljad, elustaimed ja seemned ning erineva kaubaga saabunud puidust pakkematerjal.

7.2 Ametlikud kontrollid

	Ettevõtjate arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Taimepasside väljaandmise õigusega ettevõtjad	200	430
Märgise kasutamise õigusega ettevõtjad (puidust pakkematerjal, puit või muud objektid)	146	141

7.3 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

Vastavusmärgiga märgistamise tegevusloaga ettevõtetest on hetkel viis oma tegevuse peatanud.

7.4 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtjate koguarv*	Kontrollitud ettevõtjate koguarv, kelle puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Tegevused/meetmed	
				Haldus-alased	Õigus-alased
Taimepasside väljaandmise õigusega ettevõtjad	0		0	0	0
Märgise kasutamise õigusega ettevõtjad (puidust pakkematerjal, puit või muud objektid)	10	134	10	4	

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

2025. aastal tuvastati pettused kolmel juhul. Kõikide puhul oli rikutud taimekaitseseaduse § 45 lõike 1 punkti 1, mille kohaselt võib puidust pakkematerjali ning puitu märgistada ettevõtja, kellel on väljastatud taimekaitseseaduse § 316 nimetatud vastavusmärgiga märgistamise tegevusluba Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/2031 artikli 98 tähenduses. Kõigil kolmel juhul algatati väärtegu, sh üks oli seotud tegevusluba omava isikuga ja kahel juhul ei olnud ettevõttel tegevusluba.

7.5 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Haldusalased meetmed sisaldavad koostatud ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude koondarvu.

Kui mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks piisab suunamisest ja selgitamisest (nii kirjalik kui suuline), siis sellistel puhkudel ei ole vajalik rakendada haldusalaseid meetmeid, et kohustada isikut tuvastatud mittevastavuse nõuetele kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.

8. Taimekaitsevahendite turulelaskmise ja kasutamise ning pestitsiidide säästva kasutamise nõuded, välja arvatud pestitsiididega töötlemise seadmete suhtes

8.1 Üldine järelendus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

Taimekaitse valdkonna järelevalveamentikele viidi pädevuse hoidmise eesmärgil 2025. a läbi kolm sisekoolitust/õppepäeva.

Sektorile koostati artikkel, kus tuletati meelde nõudeid taimekaitsevahendite kasutajatele erinevates valdkondades, ning taimekaitse teemasid käsitleti maamessil.

2025. a alustati valdkondade (toit, mahe, taimekaitse, väetis) ülest koostöö formaati taimekaitsevahendite jääkide analüüsi tulemuste tõlgendamise ja juhtumite käsitlemise ühtlustamiseks ja tõhustamiseks.

2025. aastast on suuremas fookuses veebikeskkondades ja e-poodides Eestis mittelubatud taimekaitsevahendite turustamise ja võimaliku ümber pakendamise juhtumite uurimine. Taimekaitsevahendite turustamise osas on koostatud mitu pöördumist teiste liikmesriikide pädevatele asutustele (Slovakkia, Poola, Leedu jt) veebikeskkondade kohta, kelle poolt on tehtud kättesaadavaks Eestis turule mittelubatud taimekaitsevahendid. E-kaubanduse ennetustegevusena koostati artikkel „Osta teotõrje- ja taimekaitsevahendeid ainult kontrollitud pakkujatelt“.

2025 aastal korraldati infopäev „Taimekaitsevahendite turule lubamine – PTA kogemuslood ja õppetunnid“ ning tugevdati dialoogi loa valdajatega ja erialaliitudega

2025. a väärteomenetluse järelkontrollis tuvastati uus taimekaitsevahendi väärkasutus, mille suhtes alustati menetlust.

2025. a võeti taimekaitsevahendite jääkide proove kokku 187. Piinormi ületusi ei olnud, kuid ühel juhul tuvastati maasikast Carbendazim jääk (EL-is keelustatud toimeaine) - antud juhul ei olnud tegemist toimeainele kehtestatud piinormi ületusega ja inimese tervisele ohtu ei esinenud.

2025. a tehti Põllumajandus- ja Toiduametile neli teavitust mesilaste suurenenud suremuse kohta, kuid mitte ühelgi juhul ei tuvastatud taimekaitse seost. Proove võeti mesilasjuhtumite raames kaks.

Taimekaitse valdkonnas toimus 2025. a Euroopa Komisjoni audit (jätkusuutlik kasutamine), taimekaitse valdkond oli seotud ka Riigikontrolli auditiga „Riigi tegevused põhjavee kaitsmisel“ (audit jätkub 2026. aastal).

8.2 Ametlikud kontrollid

Taimekaitsevahendite turustamine	Ettevõtjate arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Sissetoomise kohad	5	218
Tootjad/segude valmistajad	1	1
Pakendajad/ümbERPakendajad/ümbERMärgistajad	1	0
Turustajad/hulgimüüjad/jaemüüjad – taimekaitsevahendite professionaalne ja amatöörkasutus	239	244
Hoidlad/transpordiettevõtjad/logistikaettevõtjad	0	0
Loa/paralleelkaubanduse loa hoidja	4	0
Muud		

Taimekaitsevahendite kasutamine ja pestitsiidide säästev kasutamine	Ettevõtjate arv	Tehtud ametlike kontrollide arv
Põllumajandussektori kasutajad, sh	3000	447
<i>ELi põhitoetuskava või maaelu arengu kavade raames taotlejad, kelle suhtes kohaldatakse nõuetele vastavuse kontrolli süsteemi*</i>	2500	76
Muud professionaalsed kasutajad	500	15
Muud	15	15

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

8.3 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

Statistikaameti poolt 2023. aastal läbiviidud põllumajandusliku struktuuriuuringu andmetel oli Eestis 10 711 põllumajanduslikku majapidamist. Majandusliku suuruse alampiiri 4000 eurot ületas neist 6720. Taimekasvatustootjaid oli põllumajandustootjate üldkogumis 3596, taimekaitsevahendite kasutajaid on ca 3000, nendest toetuste saajate (umbes 2500) ning muude professionaalsete kasutajate (500) arvud on hinnangulised, sest puudub nende riiklik registreerimine. Sissetoomise kohana on toodud piiripunktide kontrollid, mida viib Eesti Maksu- ja Tolliamet läbi vastavalt ohuhinnangule.

PTA poolt teostatava plaanilise riikliku järelevalve käigus kontrollitakse vähemalt üks kord aastas kõiki registrisse kantud taimekaitsevahendite hulgimüüjaid ja vähemalt üks kord kahe aasta jooksul kõiki registrisse kantud taimekaitsevahendite jaemüüjaid. Kõiki registreeritud väga mürgiste taimekaitsevahendite ehk fumigantide kasutajaid (lahtris muud) kontrollitakse vähemalt korra aastas, aktiivselt tegutsevate firmade puhul viiakse läbi täiendavad etteteatamata kontrollid töödeldaval objektil. Riskianalüüsi põhjal koostatakse valim taimekaitsevahendite kasutamise ja taimekaitseseadmete kontrollimiseks. Riskide hindamine põhineb arvestades kultuuride kasvupinda, liiki, taimekaitsetunnistuse olemasolu, testitud seadme olemasolu ja varasemaid rikkumisi. Nimekiri kontrollitavatest isikutest moodustub koostöös maakonnas järelevalvet teostavate ametnikega, kes tunnevad oma maakonna taimekaitsevahendi kasutajaid.

2025.a viidi läbi 462 taimekaitsevahendi kasutamise kontrolli, sh 76 toetuste põhise kontrolli. Järelevalve käigus võeti 187 proovi põllumajandustoodangust ja taimsest materjalist.

8.4 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

Taimekaitsevahendite turustamine				Tegevused/meetmed	
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtjate koguarv*	Kontrollitud ettevõtjate koguarv, kelle puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Haldus-alased	Õigus-alased
Sissetoomise kohad	118			0	0
Tootjad/segude valmistajad	0			0	
Pakendajad/ümberpakendajad/ümbermargistajad	0			0	
Turustajad/hulgimüüjad/jaemüüjad – taimekaitsevahendite professionaalne ja amatöörkasutus	97			7	
Hoidlad/transpordiettevõtjad/logistikaettevõtjad	0			0	
Loa/paralleelkaubanduse loa hoidja	0			0	
Muud	0			0	

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

				Tegevused/meetmed	
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtjate koguarv*	Kontrollitud ettevõtjate koguarv, kelle puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Haldus-alased	Õigus-alased
Põllumajandussektori kasutajad, sh	31			3	0
<i>ELi põhitoetuskava või maaelu arengu kavade alusel taotlejad, kelle suhtes kohaldatakse nõuetele vastavuse kontrolli.</i>	3			0	
Muud professionaalsed kasutajad	1			1	
Muud	0			0	

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

Taimekaitse valdkonnas 2025. a pettuse või ebaausa tegevusega seotud juhtumeid ei olnud.

8.5 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Haldusalased meetmed sisaldavad koostatud ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude koondarvu.

Kui mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks piisab suunamisest ja selgitamisest (nii kirjalik kui suuline), siis sellistel puhkudel ei ole vajalik rakendada haldusalaseid meetmeid, et kohustada isikut tuvastatud mittevastavuse nõuetele kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.

9. Mahepõllumajanduslik tootmine ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamine

9.1 Üldine järelendus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

2025. aastal alustati toidu esmatootjate toiduhügieeninõuete ja mahe taimekasvatuse kontrollide ühildamise rakendamisega, see annab võimaluse kontrollkäikude arvu kliendi juures vähendada ning viia kontrolle läbi tervikvaates. Samuti ühildati kontrollid ettevõtetes, kus tegeletakse lisaks oma mahetoodangu turustamisele ka teise ettevõtte käest ostetud/saadud mahe esmatoodete turustamisega. Lisaks alustati asutusesisese koostöövõrgustiku tegevusega taimekaitsevahendite jääkide teemal.

PRIA fotoülesannete süsteemi ja mobiilirakenduse juurde arendati osa, et Põllumajandus- ja Toiduameti ametnikud saaksid saata ettevõtjatele ülesandeid ning et PRIA ja PTA ühised mahepõllumajandusega tegelevad kliendid saaksid rakenduse kaudu ka kultuure ise tõendada.

PTA panustas mahepõllumajanduse aastatrükis "Mahepõllumajandus Eestis 2024" valmimisse.

2025. aastal toimus koostöös Mahepõllumajanduse Koostöökoguga nõupäev, kus muuhulgas selgitati ettevõtjatele mahe loomakasvatuse nõuetele kõrvale karjakontrollis kontrollitavaid põhilisi nõudeid. Samuti toimus mitmeid arutelusid PRIAga nii andmevahetust kui kontrollide dubleerimist puudutavatel teemadel. Koostöös Maa-ameti ja Organic Estoniaga uuendati mahealade kaarti. Toimus ka mahepõllumajanduse edendamise tegevuskava tööühma kohtumine. Lisaks osaleti Põhja- ja Baltimaade mahepõllumajanduse kontrolliasutuste iga-aastaselt kohtumisel, kus muuhulgas teemadeks ka meetmed mittemahepõllumajanduslike loomade toomise nõude rikkumistele reageerimisel.

Mahepõllumajandusega hõlmatud maad oli 2025. aastal kokku 228 148 ha. Mahepõllumajandusega hõlmatud maa on võrreldes 2024. aastaga suurenemine 1,8% ning see moodustab kokku 23% kogu Eesti põllumajandusmaast.

Mahe esmatootjaid oli 1869, kes kõik said kontrollitud ja tunnustamise otsustena TRACES sertifikaadid väljastatud. Mahepõllumajandusega alustajaid oli 99 ja lõpetajaid 114. Mahetoodete käitlemisega (ettevalmistamine, turustamine, sh ladustamine, kaasa arvatud eksportimine ja importimine) tegeles 500 sertifitseeritud ettevõtet. Toitlustusettevõttes mahetoidu pakkumisest oli teavitanud 300 toitlustusasutust, millest enamuse (284) moodustavad haridusasutused. Tegemist on jätkuvalt väga kiirelt kasvava valdkonnaga.

EL-sisenemisel teostati 2025. a piiripunktide ja regiooni ametnike poolt kokku 136 mahetoodete saadetise kontrolli. Koguseliselt kõige enam mahetooteid imporditi Eestisse Ecuadorist, Paraguayst, Peruust, Ukrainast ja Sri Lankalt ning koguseliselt kõige enam imporditi Eestisse banaanipüreed, chia seemneid, kakaod ja kakaotooteid, kinoad ja kanepiseemneid.

2025. a jõudis lõpule 2024. aastal alanud mahepõllumajanduse valdkonna siseaudit, mille eesmärk oli anda hinnang mahepõllumajanduse valdkonna järelevalve korraldusele.

9.2 Mahepõllumajanduse ametlikud kontrollid

Mahepõllumajandusliku tootmise ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamise puhul esitatakse määruse (EL) 2017/625 artikli 113 lõikes 1 osutatud teave ja andmed Komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 2021/1935 (millega muudetakse rakendusmäärust (EL) 2019/723) kehtestatud standardvormi kohaselt, kasutades mahepõllumajanduse teabesüsteemi (OFIS).

Järgnevad Eesti mahepõllumajandusandmed on esitatud OFIS kaudu:

Registreeritud ettevõtjad	
Ettevõtjate arv	2292

Ametlike kontrollide arv	
Artikli 38 lõike 3 nõuetele vastavuse kontrollide arv (füüsiline ja mittefüüsiline)	2845
Iga-aastaste füüsiliste ametlike kontrollide arv artikkel 38 (3) kohaselt	2447
Täiendavad riskipõhised kontrollid artikkel 38 (4)(b) kohaselt	288
Kontrollide arv kokku artikkel 38(3) ja 38 (4)(b) kohaselt	2737
Millest etteteatamata kontrollid artikkel 38 (4) (a) kohaselt	702

Artikli 38 (4)c kohaselt võetud proovide arv	
Kokku võetud proovide arv	122
Nõuetele mittevastavate proovide arv	0

Ametliku kontrolli käigus tuvastatud mittevastavuste arv	
Tootmise üldeeskirjad	15
Tootmise erieeskirjad	21
Mittelubatud ained või tooted	9
Erandid	0
Dokumendid ja andmed	9
Eeskirjad ettevõtjate rühmadele	0
Märgistus	4
Muu	4

Rakendatud meetmed	
Tuvastatud nõuetele mittevastavuste arv	62
Ettevõtja kehtestatud ettevaatusabinõude ja kontrollide tõhusam rakendamine	7
Kogu asjaomase partii või sellega seonduva tootmistsükli märgistusel ja reklaamimisel ei ole lubatud kasutada viidet mahepõllumajanduslikule tootmisele	6
Asjaomase toote/asjaomaste toodete turule laskmine viitega mahepõllumajanduslikule tootmisele on teatava ajavahemiku jooksul keelatud	0
Uus üleminekuaeg	1
Sertifikaadi kohaldamisala piiramine	0

Sertifikaadi kehtivuse peatamine	0
Sertifikaadi kehtetuks tunnistamine	2
Parandusmeede otsustamisel	0
Muu	48

9.3 Kommentaarid

Mahepõllumajanduse ametlike kontrollide üldised eesmärgid saavutati 2025. aastal. Mahepõllumajanduse valdkonnas keskendus Põllumajandus- ja Toiduamet (PTA) sellele, et mahepõllumajanduslik tootmine ja töötlemine vastaksid ELi ja Eesti riiklikele nõuetele. PTA ajakohastab järelvalveametnike käsiraamatut ja juhiseid vähemalt kord aastas. PTA korraldas piirkondlikele ametnikele sisekoolitusi. Oluline edasimineku oli mahepõllumajanduse registri IT-süsteemi uuendamine 2025. aastal. Uuendatud register võimaldab ettevõtjatel oma andmeid paremini hallata ning annab PTA-le paremad võimalused järelvalve teostamiseks ja statistiliste andmete kogumiseks.

Tegevused ja meetmed

Riiklikud õigusaktid: Muudatusi ei olnud

Uued, ajakohastatud või läbivaadatud kontrollimenetlused: Põllumajandus- ja Toiduamet ajakohastab järelvalveametnike käsiraamatut ja juhiseid vähemalt kord aastas.

Koolitustegevused: Põllumajandus- ja Toiduamet korraldas regioonide järelvalveametnikele sisekoolitusi järgmistel teemadel: meetmekataloog; ameti järelvalveinfosüsteemi andmete ja teiste valdkondade kontrollitulemuste kasutamine; maakasutuse muutmise perioodide lühendamine; seemnetega seotud teemad; loomade register, haldusmenetlus ja fotoülesanded. Teavet on pidevalt jagatud e-posti teel.

Lisaressursside eraldamine või olemasolevate ressursside ümberjaotamine pärast prioriteetide läbivaatamist: Märtsi lõpus liikus mahepõllumajanduse osakonna juhataja teise asutusse ja osakonna nõunik võttis üle tema peamised ülesanded. Selle tulemusel jagati osakonnas mõned kohustused ümber. Saare maakonnas läks pensionile Lääne piirkonna mahepõllumajandusliku esmatootmise eest vastutav ametnik ja kontrolliplaan jagati piirkonna sees ümber. Ametikohta ei täidetud.

Spetsiaalne kontrollialgatus : Alates 2025. aastast kontrollib sama järelvalveametnik ettevõtjate puhul, kes turustavad nii oma mahetooteid kui ka teistelt hangitud mahepõllumajanduslikke esmatooteid, esmatootmise ja käitlemise nõudeid. Samuti koostati üksikasjalikud juhised kontrollitulemuste registreerimiseks IT-süsteemides, sealhulgas aruannetes ja tunnustamise ettepanekutes. Kasutusele võeti IT-lahendus, mis võimaldab järelvalveametnikel saata ettevõtjatele fotoülesanne põllul kasvavate põllukultuuride kontrollimiseks

Muudatused pädevate asutuste organisatsioonis või juhtimises: Muudatusi ei tehtud

10. Kaitstud päritolunimetuste, kaitstud geograafiliste tähiste ja garanteeritud traditsiooniliste toodete kasutamine ja märgistamine

10.1 Üldine järeldus saavutatud nõuetelevastavuse taseme kohta

Geograafiliste tähiste (GT) kontrollide planeerimine põhineb riskihinnangul. Eesti geograafiliste tähistega toodete tootmist kontrollitakse vähemalt iga kahe aasta järel, sh tellitakse toodetest laborianalüüse.

Riskihinnangu alusel oli 2025. aastal plaanis kontrollida viit GT-tootjat: kahte kaitstud geograafilise tähise (KGT) „Sõir“ tootjat ja kolme KGT „Estonian Vodka“ tootjat. Planeeritud kontrollid viidi läbi ning kõik tootespetsifikaadile vastavuse kontrollimiseks võetud proovid vastasid nõuetele. Lisaks kontrolliti kuut tootjat, kes kasutasid geograafilisi tähiseid liitoodetes. Nendes kontrollides rikkumisi ei tuvastatud.

Turustusetapis teostati 114 kontrolli 106 ettevõttes. Kümnes ettevõttes tuvastati kokku 13 mittevastavust. Enamik neist puudutas liitoodete esitlust, näiteks juhtumeid, kus tootlustuses kasutati nimetusi „parmesaniga“ või „fetaga“, kuigi koostisosana ei olnud kasutatud vastavaid GT-tooteid.

Peamine prioriteet 2025. aastal oli tagada Eesti geograafiliste tähistega toodete tootmise ja turustamise nõuetele vastavus. Teiste liikmesriikide ja kolmandate riikide geograafiliste tähiste õiguspärast kasutamist kontrollitakse „vaata ja märka“ põhimõttel ning vihjete alusel.

Eesti geograafilisi tähiseid ja vastavaid tootjaid on vähe. Riskide maandamiseks kontrollitakse riskihinnangu alusel regulaarselt Eesti geograafiliste tähistega toodete tootmist.

Geograafiliste tähiste kasutust kontrollitakse kõikides turustusetappides „vaata ja märka“ põhimõttel – nii tootmisettevõtetes, kus kasutatakse GT-toodet koostisosana, kui ka jae- ja hulgimüügikohtades, sh tootlustusasutustes. Kui ametnik tuvastab kontrolli käigus, et tootes kasutatakse GT-toodet või viidatakse geograafilisele tähisele, hinnatakse selle kasutamise nõuetekohasust. 2025. aastal olid kõik sellised kontrollid seotud teiste liikmesriikide ja kolmandate riikide geograafiliste tähiste kasutusega. Lisanduvad vihjepõhised kontrollid, kuid aastal 2025 vihjeid ei laekunud.

2025. aastal geograafiliste tähiste valdkonnas sisekontrolle ei tehtud.

2025. aastal tuvastati üks geograafiliste tähistega seotud juhtum töötlemisettevõttes. Ettevõtte viilutas/tükeldas ja pakendas Eestis Itaalia kaitstud päritolunimetusega tooteid, kasutades märgistusel kaitstud nimetusi. Tegevus ei vastanud tootespetsifikaatidele, sest töötlemine toimus väljaspool määratletud geograafilisi piirkondi. Lisaks puudus märgistusel nõutav ELi sümbol. Rikkumine kõrvaldati vabatahtlikult.

KGT „Estonian Vodka“ puhul tuvastati ühe ettevõtte veebilehel kaitstud nimetuse mittenõuetekohane kasutamine, sest nimetus „Estonian Vodka“ oli tõlgitud nimetuseks „Eesti Viin“. Ettevõtja tähelepanu juhiti rikkumisele ning mittevastavus kõrvaldati vabatahtlikult.

KGT „Sõir“ puhul selgus, et üks tootja oli GT-toote tootmise lõpetanud ega kavandanud selle taasjalustamist. Aasta jooksul lisandus üks uus sõiratootja ning ühe ettevõtte juures viidi kontroll läbi koos muu toiduvaldkonna kontrolliga. Mõlemal juhul vastas tegevus nõuetele.

Üks „Estonian Vodka“ tootja teavitas aasta keskel, et on GT-toote tootmise lõpetanud ega soovi seda edaspidi jätkata.

Lisaks teostati kaks kontrolli varasema siseriikliku geograafilise tähise „Värsk mineraalvesi“ tootjate juures. Üks tootja on alustanud tegevusi Euroopa Liidu geograafilise tähisena tunnustamise taotlemiseks, teine ei ole selleks samme astunud.

10.2 Ametlikud kontrollid

	Tehtud ametlike kontrollide arv
Turustamiselne	17
Tavaturg	114
E-kaubandus	4

10.3 Kommentaarid ametlike kontrollide kohta

E-kaubanduse kontrollid sisalduvad nii tavaturu kui turustamiselsetes kontrollides - kui käitlejal tuvastatakse e-pood, kontrollitakse ka see üle.

10.4 Nõuetele mittevastavused ja tegevused/meetmed

	Tegevused/meetmed				
	Ametlike kontrollide käigus tuvastatud	Kontrollitud ettevõtjate koguarv*	Kontrollitud ettevõtjate koguarv, kelle puhul tuvastati nõuetele mittevastavusi*	Haldus-alased	Õigus-alased
Turustamiselne	4	17	2	0	0
Tavaturg	13	106	10	0	
E-kaubandus	0	4	0	0	

* Liikmesriigid võivad tärniga (*) tähistatud lahtrid täita või täitmata jätta

Pettusel põhinev ja ebaaus tegevus

2025. aastal oli uurimisel juhtum, kus ettevõtte viilutas/tükeldas ja pakendas Eestis Itaalia kaitstud päritolunimetusega tooteid, kasutades märgistusel kaitstud nimetusi. Tegevus ei vastanud tootespetsifikaatidele, sest töötlemine (viilutamine) toimus väljaspool määratletud geograafilisi piirkondi. Märgistusel puudus ka nõutav ELi sümbol. Ettevõtja kõrvaldas tooted müügilt. Tegemist oli kohaliku ulatusega jaemüügiga ning FF teadet ei koostatud.

10.5 Kommentaarid nõuetele mittevastavuste ja tegevuste/meetmete kohta

Haldusalased meetmed sisaldavad koostatud ettekirjutuste, sunniraha rakendamiste ja algatatud väärtegude koondarvu.

Kui mittevastavuse kõrvaldamiseks või lõpetamiseks piisab suunamisest ja selgitamisest (nii kirjalik kui suuline), siis sellistel puhkudel ei ole vajalik rakendada haldusalaseid meetmeid, et kohustada isikut tuvastatud mittevastavuse nõuetele kõrvaldamiseks või lõpetamiseks.